

Rodna struktura kandidata na lokalnim izborima

Jančevac, Helena

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:983229>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Helena Jančevc

**RODNA STRUKTURA KANDIDATA NA
LOKALNIM IZBORIMA**

DIPLOMSKI RAD

Varaždin, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ź D I N

Helena Jančevc

Matični broj: 43759/15-R

Studij: Ekonomika poduzetništva

RODNA STRUKTURA KANDIDATA NA LOKALNIM
IZBORIMA
DIPLOMSKI RAD

Mentor/Mentorica:

Izv. prof. dr. sc. Violeta Vidaček-Hainš

Varaždin, rujan 2020.

Helena Jančevc

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Procjena rodne strukture u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije istražuje se s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova te prikazuje podatke s provedenih izbora na lokalnoj razini u 2005., 2009., 2013. te 2017. godini. Istraživanje će se provesti na razini županije, gradova i općina Varaždinske županije kao skup kandidiranih i izabranih muškaraca i žena na provedenim izborima. Očekuje se da će istraživanje prikazati stvarno stanje zastupljenosti žena i muškaraca u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne samouprave Varaždinske županije.

Ključne riječi: Predstavnička tijela, izvršna tijela, Varaždinska županija

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POJAM LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE	2
2.1. TIJELA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I JEDINICA PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE	3
2.1.1. <i>Predstavničko tijelo</i>	3
2.1.2. <i>Izvršno tijelo</i>	3
2.2. LOKALNI IZBORI	4
2.2.1. <i>Kandidiranje</i>	4
2.2.2. <i>Raspisivanje i održavanje lokalnih izbora</i>	5
2.2.2.1. Izbor članova predstavničkih tijela	5
2.2.2.2. Izbor članova izvršnih tijela	5
3. ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	7
3.1. TEMELJNI POJMOVI ZA RAZUMIJEVANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	7
3.2. ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA I PODRUČJE POLITIČKIH STRANAKA	8
3.3. ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA I ZAPOSLENOST	9
3.4. ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA I OBRAZOVANJE	10
3.5. INSTITUCIONALNI OKVIR OSIGURANJA RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	11
3.5.1. <i>Saborski odbor za ravnopravnost spolova</i>	12
3.5.2. <i>Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova</i>	13
3.5.3. <i>Ured za ravnopravnost spolova</i>	14
3.5.4. <i>Koordinatori/ce u tijelima državne uprave</i>	15
3.5.5. <i>Povjerenstva za ravnopravnost spolova</i>	16
3.5.5.1. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije	16
4. POLITIKE, PROGRAMI I INICIJATIVE ZA PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	18
4.1. POLITIKE, PROGRAMI I INICIJATIVE EUROPSKE UNIJE	18
4.2. POLITIKE, PROGRAMI I INICIJATIVE REPUBLIKE HRVATSKE	19
4.2.1. <i>Nacionalna politika za ravnopravnost spolova</i>	19
4.2.2. <i>Priručnik o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova</i>	20
5. EUROPSKI INSTITUT ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	22
5.1. INDEKS RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	22
6. CILJEVI I SVRHA ISTRAŽIVANJA	24
7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	25
7.1. UZORAK ISPITANIKA.....	25

7.2. MJERNI INSTRUMENTI.....	25
7.2.1. <i>Metoda sekundarne analize</i>	26
7.2.2. <i>Intervju</i>	26
7.3. NAČIN PROVEDBE ISTRAŽIVANJA.....	27
8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA – PREDSTAVNIČKA TIJELA NA PODRUČJU VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	28
8.1. PODACI O KANDIDIRANIM I IZABRANIM ŽENAMA I MUŠKARCIMA U ŽUPANIJSKOJ SKUPŠTINI	28
8.2. PODACI O KANDIDIRANIM I IZABRANIM ŽENAMA I MUŠKARCIMA U GRADSKIM VIJEĆIMA	30
8.3. PODACI O KANDIDIRANIM I IZABRANIM ŽENAMA I MUŠKARCIMA U OPĆINSKIM VIJEĆIMA	33
8.4. PODACI O PREDSTAVNIČKIM TIJELIMA – UKUPNO	35
9. REZULTATI ISTRAŽIVANJA – IZVRŠNA TIJELA (ŽUPAN/ICA, GRADONAČELNICI I OPĆINSKI NAČELNICI) NA PODRUČJU VARAŽDINSKE ŽUPANIJE.....	38
9.1. PODACI O KANDIDIRANIM I IZABRANIM ŽENAMA I MUŠKARCIMA ZA ŽUPANE/ICE I NJIHOVE ZAMJENIKE/CE	38
9.2. PODACI O KANDIDIRANIM I IZABRANIM ŽENAMA I MUŠKARCIMA ZA GRADONAČELNIKE/CE I NJIHOVE ZAMJENIKE/CE	39
10. INTERVJUI S POLITIČARIMA I POLITIČARKAMA PREDSTAVNIČKIH I IZVRŠNIH TIJELA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I JEDINICA PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE.....	41
10.1. PITANJA ZA INTERVJU	41
10.2. REZULTATI INTERVJUA.....	41
10.3. OSVRT NA PROVEDENI INTERVJU	46
11. MOGUĆNOST PRIMJENE REZULTATA	50
12. METODOLOŠKA OGRANIČENJA	51
13. ZAKLJUČAK.....	52
LITERATURA.....	53
PRILOZI	57
POPIS GRAFIKONA	58
POPIS TABLICA	59
POPIS SHEMA	59

1. Uvod

Lokalni izbori Varaždinske županije provode se s ciljem izbora predstavničkih i izvršnih tijela odnosno izabiru se predstavnici općinskih i gradskih vijeća, predstavnici županijske skupštine te općinski načelnici/ce, gradonačelnici/ce i župani/ice. Izbori za predstavnička i izvršna tijela provode se svake četiri godine, a u radu su analizirani četiri posljednje izborne godine odnosno 2005., 2009., 2013. i 2017. godinu kada su provedeni lokalni izbori. Veći naglasak stavljen je na odnos broja kandidiranih i izabranih žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije, a povezano s tim i na ostvarivanje ravnopravnosti spolova. Ravnopravnost spolova pretpostavlja postizanje jednakosti broja žena i muškaraca koji su izabrani za predstavnička i izvršna tijela Varaždinske županije što se regulira i Zakonom o ravnopravnosti spolova koji omogućuje ostvarivanje jednakih ciljeva i ženama i muškarcima.

Cilj diplomskog rada je kroz teorijski dio definirati pojmove vezane uz ravnopravnost spolova te zakone kojima su lokalni izbori podvrgnuti. U prvom dijelu diplomskog rada opisan je pojam lokalne i područne (regionalne) samouprave te Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi povezan s tim. Nadalje se analiziraju važni dijelovi Zakona o ravnopravnosti spolova, kako on utječe na političke stranke, zaposlenost i obrazovanje te na koji je institucionalni okvir kojim se osigurava ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj. U radu su navedeni razni programi, politike i inicijative kojima se promiče ravnopravnost spolova, te je detaljnije opisan Europski institut za ravnopravnost spolova kojim se omogućava uspostava ravnopravnosti spolova na razini Europske unije. U nastavku su opisani ciljevi i svrha istraživanja te metodologija istraživanja. Posljednji dio diplomskog rada obuhvaća istraživanje odnosno analiza rodne strukture na lokalnim izborima Varaždinske županije kojom se nastoji prikazati stvarno stanje zastupljenosti žena i muškaraca na kandidacijskim i izbornim listama na lokalnim izborima Varaždinske županije u protekle četiri izborne godine. Isto tako, cilj je i povećanje svijesti o ravnopravnosti spolova na obnašanju političkih dužnosti. Nastoji se postići rodna usklađenost kako bi i žene i muškarcu mogli ravnopravno sudjelovati u političkom životu Varaždinske županije. Na samom kraju rada prikazan je intervju koji je proveden s političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela Varaždinske županije te osvrt na njihove odgovore. Prije zaključka objašnjene su mogućnosti primjene rezultata i problemi koji su nastali prilikom provedbe istraživanja. Za teorijski dio rada korištena je relevantna literatura iz područja politike, zakona i Europske unije odnosno u jednakoj mjeri korištene su knjige i web stranice. Za istraživački dio rada korišteni su podaci prikupljeni iz posljednje dvije brošure o lokalnim izborima Varaždinske županije.

2. Pojam lokalne i područne (regionalne) samouprave

Lokalna i područna (regionalna) samouprava u Republici Hrvatskoj razvijale su se u posljednjih dvadesetak godina. Kako navodi Institut za javnu upravu (2013.) lokalna samouprava u samostalnoj Hrvatskoj razvijala se u nekoliko faza. Prva faza je obuhvaćala razdoblje od 1990. do 1993. godine, druga od 1993. do 2001. godine, a treća faza je obuhvaćala razdoblje od 2001. do 2010. godine. Od 1993. godine na razini lokalne samouprave funkcioniraju općine i gradovi. Od 2001. godine na razini područne (regionalne) samouprave funkcioniraju županije, dok su od 1993. godine do 2001. godine funkcionirale kao jedinice lokalne uprave i samouprave. Članak 3. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi definira da su jedinice lokalne samouprave općine i gradovi, dok su jedinice područne (regionalne) samouprave županije te da se općine, gradovi i županije osnivaju zakonom. Prema navedenom Zakonu, općina je jedinica lokalne samouprave koja se osniva za područja s više naseljenih mjesta koja zajednički predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu te su povezana zajedničkim interesima stanovništva. Isto kao i općina, grad je jedinica lokalne samouprave koja je sjedište županije ili svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika. Prema Zakonu, grad predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. U sustav grada mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradom čine gospodarsku i društvenu cjelinu, a povezana su dnevnim migracijama i svakodnevnim potrebama stanovništva okolnih mjesta. Prema Zakonu, županija je jedinica područne (regionalne) samouprave te njeno područje predstavlja prirodnu, prometnu, povijesnu, gospodarsku, društvenu i samoupravnu cjelinu te se ustrojava radi obavljanja poslova od područnog odnosno regionalnog značaja.

Jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga, a njima se ostvaruju potrebe građana poput uređenja naselja i stanovanja, prostornog i urbanističkog planiranja, komunalnih djelatnosti, brige o djeci, socijalne skrbi, zdravstvene zaštite, odgoja i obrazovanja i drugo. Jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove od regionalnog značaja poput poslova vezanih uz školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet, infrastrukturu i drugo. (Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi NN 33/01 (NN 98/19))

2.1. Tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave

Jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave razlikuju svoja nadležna tijela. Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi to su predstavnička i izvršna tijela. Općinsko vijeće, gradsko vijeće i županijska skupština su predstavnička tijela, dok su izvršna tijela u općini općinski načelnik, u gradu gradonačelnik i u županiji župan. (Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi NN 33/01 (NN 98/19))

2.1.1. Predstavničko tijelo

Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, općinsko vijeće, gradsko vijeće i županijska skupština su predstavnička tijela građana i tijela lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave. Navedene jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove u skladu sa zakonom i statutom svake pojedince jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave. Broj članova predstavničkih tijela uvijek mora biti neparan, a određuje se ovisno o broju stanovnika određenog područja za koje postoji predstavničko tijelo. Mandat svakog pojedinog člana jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave traje do dana stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju sljedećih redovnih izbora koji se održavaju svake četvrte godine. Predstavničko tijelo obavlja određene poslove poput donošenja statuta, donošenja određenih odluka i drugih općih akata kojima uređuje pitanja iz djelokruga jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave, osniva radna tijela, bira i razrješuje članove tih tijela, uređuje djelokrug upravnih tijela, osniva javne ustanove i druge pravne osobe koje obavljaju djelatnosti od interesa za lokalnu zajednicu te obavlja i druge poslove koji su zakonom ili nekim drugim propisom u nadležnosti predstavničkog tijela. Član predstavničkog tijela ima pravo biti pojedinac koji ima prijavljeno prebivalište na području jedinice za čije se predstavničko tijelo izbori provode. (Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi NN 33/01 (NN 98/19))

2.1.2. Izvršno tijelo

Kako se navodi u Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, izvršno tijelo jedinica lokalne i jedinica područne (regionalne) samouprave u općini je općinski načelnik, u gradu je gradonačelnik, a u županiji je župan. Općinski načelnik, gradonačelnik i župan zastupaju općinu, grad odnosno županiju te su odgovorni za zakonito i pravilno obavljanje povjerenih poslova državne uprave. S odgovornošću obavljaju poslove utvrđene statutom općine, grada odnosno županije te poslove moraju obavljati u skladu sa zakonom. Općinski

načelnici, gradonačelnici i župani pripremaju prijedloge općih akata, izvršavaju ili osiguravaju izvršenje općih akata predstavničkog tijela, usmjeravaju djelovanje upravnih tijela u obavljanju poslova te nadziru njihov rad, upravljaju nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, upravljaju prihodima i rashodima, imenuju i razrješuju predstavnike jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te obavljaju i druge poslove utvrđene zakonom i statutom. Za općinskog načelnika, gradonačelnika i župana imaju pravo biti birane osobe koje imaju najmanje šest mjeseci prijavljeno prebivalište na području jedinice za čije se tijelo izbiri provode. (Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi NN 33/01 (NN 98/19))

2.2. Lokalni izbori

Lokalni izbori uređeni su Zakonom o lokalnim izborima koji je na snagu stupio 8.4.2020. godine i njime se uređuju izbori članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te izbori općinskih načelnika, gradonačelnika i župana te njihovih zamjenika. Prema Zakonu o lokalnim izborima, biračko pravo imaju svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina života te imaju pravo birati članove predstavničkih i izvršnih tijela. Birači biraju predstavnike u mjestu prebivališta na području jedinice za čija se tijela izbiri provode. Zakon navodi i da se biračko pravo ostvaruje na neposrednim izborima tajnim glasovanjem. Birač ima pravo na istim izborima glasovati samo jedanput te ne može nitko glasovati u ime neke druge osobe. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

2.2.1. Kandidiranje

Kako se navodi u Zakonu o lokalnim izborima, kandidiranje je postupak predlaganja kandidacijskih lista i kandidata od strane ovlaštenih predlagatelja, a to su političke stranke i birači koji su dužni poštovati načelo ravnopravnosti spolova. Predlaganje kandidacijskih lista i kandidata je uvjetovano prikupljenim potpisima birača koje su dužne prikupiti i političke stranke. Za izbor članova predstavničkih tijela birači kao ovlašteni predlagatelji moraju prikupiti određeni broj potpisa, najmanje 25 potpisa birača u jedinicama do 350 stanovnika, a najviše 2.500 potpisa u jedinicama s više od 500.000 stanovnika. Za izbor općinskih načelnika, gradonačelnika i župana je potrebno prikupiti najmanje 35 potpisa birača u jedinicama do 350 stanovnika te 5.000 potpisa u jedinicama s više od 500.000 stanovnika. Osim navedenih klasifikacija broja potrebnih potpisa po broju stanovnika određenog biračkog mjesta postoje i druge klasifikacije broja potrebnih potpisa po broju stanovnika određenog biračkog mjesta. Nije moguće istovremeno kandidiranje za općinskog načelnika, gradonačelnika i za župana što vrijedi i za njihove zamjenike. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

2.2.2. Raspisivanje i održavanje lokalnih izbora

Izbore za članove predstavničkih i izvršnih tijela raspisuje Vlada Republike Hrvatske te se raspisivanjem izbora određuje dan provedbe lokalnih izbora. Redovni izbori za članove predstavničkih i izvršnih tijela odvijaju se treće nedjelje u svibnju svake četvrte godine. Ukoliko dođe do raspuštanja predstavničkih tijela, održavaju se prijevremeni izbori u roku od 90 dana od raspuštanja predstavničkog tijela. Mandat članova predstavničkih i izvršnih tijela traje do dana stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju novih izbora čime stupa na snagu i odluka o raspuštanju trenutnih predstavničkih i izvršnih tijela. Tijela za provedbu lokalnih izbora su Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske te izborno povjerenstvo Grada Zagreba, županijska, gradska i općinska izborna povjerenstva te birački odbori. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

Prema Zakonu o lokalnim izborima, prije same provedbe izbora kandidati predstavljaju i obrazlažu svoje izborne programe biračima te se to naziva izborna promidžba. Ona počinje danom objave zbirnih lista, a prestaje 24 sata prije dana održavanja izbora te tada slijedi izborna šutnja koja završava na dan održavanja izbora u devetnaest sati. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

2.2.2.1. Izbor članova predstavničkih tijela

Prema Zakonu o lokalnim izborima, izbor članova predstavničkih tijela obavlja se na biračkim mjestima na područjima općina, grada i Grada Zagreba. Glasovanje obavlja svaki građanin osobno glasačkim listićem, a moguće je glasati samo za kandidacijske liste navedene na glasačkom listiću i to zaokruživanjem rednog broja ispred naziva kandidacijske liste. Lista koja na izborima dobije minimalno 5% važećih glasova birača ima pravo na sudjelovanje u diobi mjesta u predstavničkom tijelu jedinice. Broj članova koji će biti izabran sa svake kandidacijske liste utvrđuje se na način da se ukupan broj glasova koje je dobila lista dijeli s brojevima od jedan do broja koliko se članova predstavničkog tijela bira. Sa svake kandidacijske liste biraju se kandidati od broja 1 do rednog broja mjesta koja je određena lista dobila u predstavničkom tijelu jedinice. Prvu sjednicu predstavničkog tijela potrebno je održati u roku od 30 dana nakon objave konačnih rezultata izbora. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

2.2.2.2. Izbor članova izvršnih tijela

Kako se navodi u Zakonu o lokalnim izborima, općinski načelnici, gradonačelnici i župani biraju se većinskim izbornim sustavom na cijelom području općine, grada i županije koji čine jednu izbornu jedinicu. Glasovanje se odvija na biračkim mjestima na područjima općina i gradova, a glasovanje obavlja svaki građanin osobno glasačkim listićem na kojem je dužan

zaokružiti redni broj ispred imena i prezimena kandidata za kojeg glasuje. Općinski načelnici, gradonačelnici i župani mogu biti izabrani ukoliko na izborima dobiju više od 50% glasova birača koji su glasovali. Ukoliko ni jedan od kandidata ne dobije potrebnu većinu glasova u prvom krugu glasovanja, tada se održava drugi krug glasovanja i to četrnaesti dan nakon održavanja prvog kruga glasovanja, a u tom drugom krugu glasovanja obavlja se izbor između dva kandidata s najvećim brojem glasova. U drugom krugu glasovanja izabire se kandidat koji dobije veći broj glasova birača, a ukoliko dođe do jednakog broja glasova, tada se održava i treći krug glasovanja. Ukoliko i u trećem krugu dobiju jednak broj glasova, izbori se ponavljaju u cijelosti. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

Općinski načelnici, gradonačelnici i župani za vrijeme obnašanja izvršne dužnosti ne mogu biti članovi predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave ili regionalne (područne) samouprave. Isto tako, za vrijeme obnašanja dužnosti općinskog načelnika, gradonačelnika i župana ne mogu obnašati dužnosti predsjednika Republike Hrvatske, predsjednika, potpredsjednika, ministra i člana Vlade Republike Hrvatske, predsjednika i suca Ustavnog suda Republike Hrvatske, glavnog državnog revizora, pučkog pravobranitelja, pravobranitelja za djecu, pravobranitelja za ravnopravnost spolova i druge dužnosti koje pojedinac može obavljati, a vezane su uz poslove države. Općinski načelnici, gradonačelnici i župani počinju s radom prvog radnog dana koji slijedi nakon dana objave konačnih rezultata izbora. (Zakon o lokalnim izborima NN144/12 (NN 42/20))

3. Zakon o ravnopravnosti spolova

Dana 14. srpnja 2003. donesen je prvi hrvatski Zakon o ravnopravnosti spolova. (Veštić, 2017) Zakon o ravnopravnosti spolova na snazi je od 22.7.2017. godine i njime se utvrđuju opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske. Isto tako, Zakon o ravnopravnosti spolova definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i omogućuje stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Zakon definira različite pojmove poput ravnopravnosti spolova, diskriminacije, izravne diskriminacije, uznemiravanja i spolnog uznemiravanja. Zakon se odnosi na određena područja u kojima se ona pojavljuje, a to su diskriminacija na području zapošljavanja i rada, diskriminacija na području obrazovanja, diskriminacija na području političkih stranaka, diskriminacija na području medija te diskriminacija na području statističkih podataka. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Zakonom o ravnopravnosti spolova su utvrđeni institucionalni mehanizmi koji omogućuju postizanje ravnopravnosti spolova, a isto tako i osnivanje i nadležnost tijela za osiguranje provedbe ravnopravnosti spolova na državnoj i lokalnoj razini. Za provedbu Zakona o ravnopravnosti spolova su tako zaduženi Ured za ravnopravnost spolova, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i koordinatori/ce za ravnopravnost spolova koji djeluju u tijelima državne uprave, a povjerenstva za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.)

3.1. Temeljni pojmovi za razumijevanje ravnopravnosti spolova

U Zakonu o ravnopravnosti spolova navode se temeljne definicije odnosno pojmovi koji omogućavaju razumijevanje temeljnih područja na kojima se diskriminacija najviše pojavljuje. U prvom redu, Zakon objašnjava pojam ravnopravnosti spolova što znači da se ženama i muškarcima omogućuje jednaka prisutnost u područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava te da mogu ostvariti jednaku korist od ostvarenih rezultata. Drugim riječima, ravnopravnost spolova označava potpunu jednakost između muškaraca i žena u svim sferama javnog i privatnog života. Pojam diskriminacije na temelju spola označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje koje je učinjeno na osnovi spola, a na taj način se pojedinca ugrožava ili mu se onemogućuje priznanje, uživanje ili korištenje ljudskih prava i sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, obrazovnom, socijalnom, kulturnom, građanskom ili nekom drugom području. Isto

tako, Zakonom o ravnopravnosti spolova zabranjuje se diskriminacija ne temelju bračnog i obiteljskog statusa te nepovoljno postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i majčinstva. Nadalje, Zakonom se zabranjuje i diskriminacija ne temelju spolne orijentacije, diskriminacija u odnosu na mogućnosti dobivanja i nabave roba, diskriminacija u pružanju i pristupu uslugama kao i poticanje druge osobe na diskriminaciju. U Zakonu o ravnopravnosti spolova spominje se i pojam izravne diskriminacije, a označava svako postupanje uvjetovano spolom kojim se osoba stavlja u nepovoljniji položaj od druge osobe u određenoj usporedivoj situaciji. Nasuprot izravne diskriminacije, javlja se i pojam neizravne diskriminacije koja postoji kada se osobe jednog spola stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na osobe suprotnog spola. Zakon spominje i pojmove uznemiravanja i spolnog uznemiravanja. Uznemiravanje se tumači kao svako neželjeno ponašanje koje je uvjetovano spolom osobe, a predstavlja povredu dostojanstva druge osobe te stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Spolno uznemiravanje, prema Zakonu o ravnopravnosti spolova, je svako neželjeno verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje spolne naravi koje predstavlja povredu osobnog dostojanstva i stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

3.2. Zakon o ravnopravnosti spolova i područje političkih stranaka

Zakon o ravnopravnosti spolova izravno u članku 11. propisuje tijelima državne uprave i pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države primjenjivanje posebnih mjera i planova kojima se promiče i uspostavlja ravnopravnost spolova. Navodi se i da su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje zapošljavaju više od 20 zaposlenih obvezne u svoje opće akte unijeti antidiskriminacijske odredbe i mjere kojima se uspostavlja ravnopravnost spolova. Osjetna neuravnoteženost jednog spola postoji ukoliko je zastupljenost jednog spola u tijelima političkog i javnog odlučivanja niža od 40%. O uravnoteženoj zastupljenosti oba spola mora se voditi računa i kod imenovanja u državna tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te druge pravne osobe s javnim ovlastima. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Posebnim odjeljkom Zakona o ravnopravnosti spolova propisuje se rad političkih stranaka u smislu odredbi vezanih uz poštivanje ravnopravnosti spolova kod utvrđivanja i predlaganja liste kandidata odnosno kandidatkinja na izborima za zastupnike Hrvatskog sabora, za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokale i područne (regionalne) samouprave te za izbor članova u Europski parlament. Političke stranke i drugi ovlašteni

predlagatelji moraju poštovati načelo ravnopravnosti spolova i voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama što znači da zastupljenost jednog spola mora biti barem 40% u odnosu na drugi spol. U Zakonu o ravnopravnosti spolova navodi se i da su političke stranke dužne donositi i posebne mjere ukoliko je zastupljenost žena i muškaraca na izbornim listama osjetno neuravnotežena. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Također, rodna uloga uvelike utječe na proces pojave kandidata na izbornim listama. Za žene je manje vjerojatno nego za muškarce da će razmišljati o natjecanju za položaj te je manje vjerojatno da će se natjecati za položaj. Isto tako, žene će mnogo manje nego muškarci izraziti interes za natjecanje za položaj u budućnosti. (Šinko, 2015, str. 348)

3.3. Zakon o ravnopravnosti spolova i zaposlenost

Zakon o ravnopravnosti spolova u članku 13. donosi posebne mjere vezane uz diskriminaciju na područjima zapošljavanja i rada. Prema Zakonu je diskriminacija na području zapošljavanja i rada zabranjena u javnom i privatnom sektoru, uključujući i državna tijela. Zabranjena je diskriminacija u odnosu na uvjete za zapošljavanje, samozapošljavanje ili obavljanje zanimanja, uključujući i kriterije i uvjete za izbor kandidata/tkinja za radna mjesta u bilo kojoj grani djelatnosti. Isto tako zabranjena je diskriminacija u vidu napredovanja na poslu, a povezano s time i muškarcima i ženama je potrebno omogućiti pristup obrazovanju, profesionalnoj orijentaciji, stručnom usavršavanju, osposobljavanju te dokvalifikacijama i prekvalifikacijama. Zakon propisuje i jednake plaće za jednaki rad i rad jednake vrijednosti. Također, diskriminacije ne smije biti u članstvu u udrugama radnika ili poslodavaca. Zakon propisuje i omogućavanje usklađenja profesionalnog i privatnog života te da ne smije biti diskriminacije na temelju spola za trudnoću, porod, roditeljstvo i sve ostale oblike skrbništva. U natječaju za posao mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola te nije dozvoljeno koristiti izričaje koji uzrokuju ili bi mogli uzrokovati diskriminaciju na temelju spola, bračnog i obiteljskog statusa i spolne orijentacije. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Što se tiče statističkih podataka, u prosincu 2019. godine je ukupno bilo 1.540.084 zaposlenih, od čega je bilo zaposleno 723.525 žena, a 816.559 muškaraca. Udio žena u ukupnom broju zaposlenih je iznosio 46,98%, a udio muškaraca 53,02% što je gotovo ravnopravna raspodjela zaposlenog stanovništva. Iz izvještaja Državnog zavoda za statistiku za prosinac 2019. godine je vidljivo da je ukupno bilo 131.753 nezaposlene osobe u Republici Hrvatskoj, od čega je nezaposleno bilo 72.635 žena što čini udio u ukupnom broju

nezaposlenih od 55,13%. Takav udio ukazuje na to da je nezaposlenih žena bilo više nego nezaposlenih muškaraca u prosincu 2019. godine. Tijekom analiziranog posljednjem mjeseca 2019. godine najviše žena bilo je zaposleno u djelatnosti trgovina na malo i veliko, a činile su udio od 55,48% u ukupnom broju zaposlenih u navedenoj djelatnosti. Ukoliko se usporedi broj zaposlenih u djelatnosti trgovine na veliko i na malo i ukupni broj zaposlenih žena, žene koje obavljaju djelatnost trgovine na veliko i na malo čine 17,94% u odnosu na ukupan broj zaposlenih žena u svim djelatnostima. Žene čine više od polovicu zaposlenih i u drugim djelatnostima, a to su prerađivačka industrija, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, obrazovanje, umjetnost, zabava i rekreacija te ostale uslužne djelatnosti. (Državni zavod za statistiku – DZS, 2020)

3.4. Zakon o ravnopravnosti spolova i obrazovanje

Članak 14. Zakona o ravnopravnosti spolova definira temeljne zakonske odredbe koje se tiču ravnopravnosti spolova u obrazovanju. U prvoj točki članka 14. navodi se da državno tijelo koje je nadležno za obrazovanje, agencije vezane za odgoj i obrazovanje te ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost moraju sustavno provoditi mjere osiguranja jednakog pristupa obrazovanju na svim razinama te aktivnosti koje su vezane uz stručno usavršavanje i napredovanje u zvanja radnika/ica u odgoju i obrazovanju. Zakonom se omogućuje i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života na način da su sadržaji vezani za pitanja ravnopravnosti spolova integralni dio predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te visokoškolskog obrazovanja, kao i cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja. Takvo obrazovanje uključuje pripremu oba spola za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života. Isto tako, na svim navedenim razinama odgoja i obrazovanje brine se o ujednačenoj zastupljenosti po spolu u učeničkoj i studentskoj populaciji, a sve odgojno-obrazovne ustanove posebnu pozornost dužne su posvetiti ujednačenoj zastupljenosti oba spola u upravljačkim strukturama. Sve obrazovne ustanove su dužne koristiti sve jezične standarde na svjedodžbama, certifikatima, licencama i diplomama na način da strukovne klasifikacije, zvanja i zanimanja navode u ženskom i muškom rodu, ovisno o spolu primatelja ili primateljice dokumenta. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

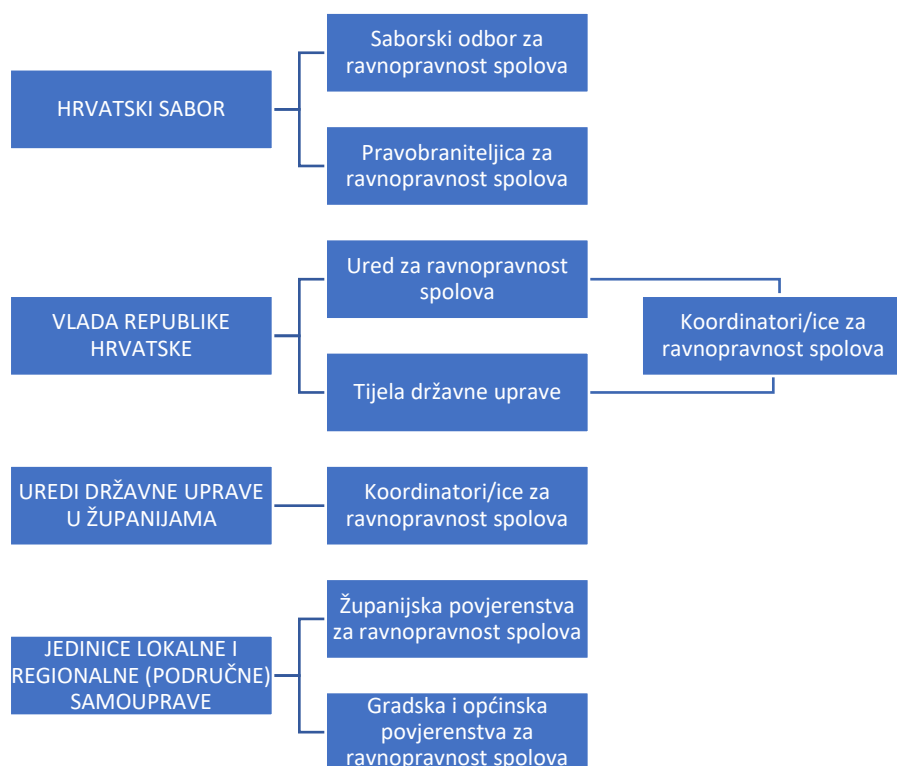
Kako je u današnje vrijeme veoma bitno visoko obrazovanje koje vodi zaposlenju, važno je naglasiti omjer muškaraca i žena upisanih na visoka učilišta. Naime, u akademskoj godini 2017./2018., od ukupnog broja upisanih studenata na visoka učilišta, studentice su činile 57,01%. Više od polovice ukupnog broja studentica upisalo je visoka učilišta koja se bave područjem društvenih znanosti, njih čak 46.428. Ukoliko uspoređujemo omjer muškaraca i

žena, najveći udio od 74,66% činile su studentice upisane na visoka učilišta iz područja biomedicine i zdravstva. Koliko je važan statistički pregled upisanih muškaraca i žena na visoka učilišta, toliko je važan i pregled udjela studentica koje su diplomirale na visokim učilištima. Posljednjih 10 godina je udio studentica koje su diplomirale na visokim učilištima iznosio oko 60% te se nije znatno mijenjao. S obzirom na to da je najviše studentica upisalo visoka učilišta s područja društvenih znanosti, najviše ih je i diplomiralo na istom području. Žene su aktivnije i na doktorskim studijima jer je udio doktorica znanosti u 2018. godini iznosio 54,3%. Najveći broj žena je doktorirao na području biomedicine i zdravstva, društvenih znanosti te prirodnih znanosti, dok je najmanji broj doktorica znanosti bio iz područja biotehničke znanosti. Može se zaključiti da su žene sve obrazovanije kroz desetljeća. (Muškarci i žene u Hrvatskoj 2019., 2019) Prema podacima Popisa stanovništva iz 1961. godine čak je 92,4% žena imalo osnovno obrazovanje ili manje, a svega njih 0,8% je imalo visoko obrazovanje. Posljednji popis stanovništva iz 2011. godine pokazuje da najveći broj žena ima srednjoškolsko obrazovanje, ali zato su najveće promjene zabilježene na području visokog obrazovanja. Udio visokoobrazovanih žena iznosio je 16,7%, a udio visokoobrazovanih muškaraca iznosio je 16% čime se zapravo postiže ravnopravnost spolova i u toj sferi ostvarivanja jednakosti među spolovima. (Državni zavod za statistiku – DZS, bez dat.)

3.5. Institucionalni okvir osiguranja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj

Za provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova zaduženi su Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori/ce u tijelima državne uprave te povjerenstva za ravnopravnost spolova koja djeluju na lokalnoj razini. (Veštić, 2017) Ustav Republike Hrvatske iz 2000. godine ističe ravnopravnost spolova kao jednu od temeljnih odredbi, a time je Hrvatska uspostavila temeljne institucionalne mehanizme te je uvela značajne zakonodavne promjene vezane uz ravnopravnost spolova. Nakon toga osnovan je Saborski odbor 2001. godine, a 2003. godine je na snagu stupio Zakon o ravnopravnosti spolova. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova, Hrvatski sabor je imenovao pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova. Nakon toga je osnovan Ured za ravnopravnost spolova 2004. godine i od tada djeluje kao stručna služba Vlade Republike Hrvatske. Tijekom iste godine su imenovani i koordinatori/ce za ravnopravnost spolova u ministarstvima i uredima državne uprave u županijama. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Shema 1 Prikaz Institucionalnog okvira osiguranja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj

Izvor: Izrada autora prema Priručniku o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova (2017)

3.5.1. Saborski odbor za ravnopravnost spolova

Odbor za ravnopravnost spolova djeluje u sklopu Hrvatskoga sabora. U djelokrugu Odbora za ravnopravnost spolova su poslovi utvrđivanja i praćenja provođenja politike. U postupku donošenja zakona i drugih prava Odbor ima prava i dužnosti matičnog radnog tijela u područjima koja se odnose na praćenje i poticanje primjene načela ravnopravnosti spolova u zakonodavstvu Republike Hrvatske. Odbor posebno potiče potpisivanje međunarodnih dokumenata o ravnopravnosti spolova i prati primjenu tih dokumenata, sudjeluje u izradi, provedbi i analizi ostvarenja Nacionalne politike za ostvarenje ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj, utvrđuje mjere i aktivnosti za unapređenje prava na ravnopravnost spolova te predlaže programe mjera za unapređivanje prava na ravnopravnost spolova. Također, Odbor je zadužen za ravnomjernu spolnu zastupljenost u sastavu radnih tijela i izaslanstva Sabora. Nadalje, sudjeluje u izradi dokumenata o integracijskim aktivnostima Republike Hrvatske izmjenom i prilagodbom zakonodavstva i mjera za ostvarenje ravnopravnosti spolova prema standardima Europske unije. Odbor uvodi i načela ravnopravnosti spolova u obrazovanju, zdravstvu, javnom informiranju, socijalnoj politici,

zapošljavanju, poduzetništvu, procesima odlučivanja, obiteljskim odnosima i drugom. Trenutno djeluje 9. saziv Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora. Predsjednica Odbora je Sabina Glasovac, a potpredsjednica Odbora je Marija Puh. Odbor ima deset članova i članica te troje imenovanih članova i članica. (Ured za ravnopravnost spolova, bez dat.)

Prva sjednica Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora održana je 22.11.2016. godine na kojoj se raspravljalo o suzbijanju nasilja u partnerskim vezama, a to povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama koji se obilježava 25. studenog. Najviše sjednica je održano tijekom 2017. godine, njih čak osam, dok su u 2018. godini održane tri sjednice, a u 2019. godini pet sjednica. Do 26.2.2020. godine održane su četiri sjednice Odbora za ravnopravnost spolova. Tijekom posljednje sjednice raspravljalo se o Prijedlogu odluke o imenovanju zamjenika pravobraniteljice za ravnopravnost spolova te o konačnom prijedlogu zakona o izmjenama Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama. (Hrvatski sabor, bez dat.)

3.5.2. Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova

Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova obavlja poslove neovisnog tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova. Hrvatski sabor ga/ju imenuje i razrješava na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Pravobranitelj/ica ima svog zamjenika/cu koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog pravobranitelja/ice. Oni djeluju kao dužnosnici Republike Hrvatske i imenuju se na vrijeme od 8 godina i mogu biti ponovo imenovani. Zakon o ravnopravnosti spolova nalaže da pravobranitelj/ica i zamjenik/ica moraju biti različitog spola, a jedan od njih mora imati završen diplomski sveučilišni studij pravne struke. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Trenutno je na čelu neovisnog tijela za suzbijanje diskriminacije gospođa Višnja Ljubičić, dipl.iur. koju je na mjesto pravobraniteljice za ravnopravnost spolova imenovao Hrvatski sabor 28. listopada 2011. godine. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.)

Pravobranitelj/ica djeluje neovisno i samostalno prateći provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova i drugih propisa koji se tiču ravnopravnosti spolova i o tome najmanje jednom godišnje mora izvijestiti Hrvatski sabor. Zadužen/a je za razmatranje slučajeva u kojima se krši načelo ravnopravnosti spolova, slučajeva diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca koja su počinila tijela državne uprave, jedinice tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela s javnim ovlastima te druge pravne i fizičke osobe. Svaki pojedinac može se obratiti pravobranitelji/ici ukoliko osjete povredu odredbi Zakona o ravnopravnosti spolova. Ukoliko pravobranitelj/ica sazna za povredu odredbi Zakona o

ravnopravnosti spolova s obilježjima kaznenog djela, podnosi prijavu nadležnom državnom odvjetništvu. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Pravobranitelj/ica u djelokrugu svoga rada zaprima prijave fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova, pruža pomoć fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele tužbu zbog spolne diskriminacije pri pokretanju sudskog postupka te poduzima radnje ispitivanja pojedinačnih prijava do pokretanja sudskog spora. Isto tako, pravobranitelj/ica uz pristanak stranaka provodi postupak mirenja uz mogućnost sklapanja izvan sudske nagodbe, prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima spolne diskriminacije te provodi neovisna istraživanja o diskriminaciji koja objavljuje te razmjenjuje raspoložive informacije s odgovarajućim europskim tijelima. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

3.5.3. Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske osnovan je 3. veljače 2004. godine temeljem Uredbe Vlade Republike Hrvatske, a s radom je započeo u ožujku 2004. godine. Ured je osnovan kao stručna služba Vlade Republike Hrvatske za obavljanje stručnih i administrativnih poslova koji su u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj. Djelokrug rada Ureda definiran je Uredbom Vlade Republike Hrvatske o Uredu za ravnopravnost spolova, Uredbom o izmjeni Uredbe o Uredu za ravnopravnost spolova te člankom 18. stavak 2. Zakona o ravnopravnosti spolova. (Ured za ravnopravnost spolova, bez dat.)

Poslove za čije obavljanje je zadužen Ured za ravnopravnost spolova su na prvom mjestu koordinacija aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova. Samim time, Ured izrađuje i cjeloviti sustav zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj te je zadužen za praćenje njezine učinkovitosti, promicanje znanja i svijesti o ravnopravnosti spolova. Nadalje, Ured odobrava tijelima državne uprave i pravnim osobama koje su u pretežnom vlasništvu države planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova. Ured za ravnopravnost spolova nadležan je i za unaprjeđenje i usklađivanje zakonskih, podzakonskih i drugih propisa kojima se uređuju pitanja vezana uz područje ravnopravnosti spolova. Posao Ureda je i da izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njezinu provedbu, provodi istraživanja, izrađuje analize i svake dvije godine Vladu Republike Hrvatske izvještava o provedbi nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova. Ured za ravnopravnost spolova zadužen je za pripremu nacionalnih izvješća o ispunjavanju međunarodnih obveza u području ravnopravnosti spolova, surađuje s nevladinim udrugama koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova,

promiče znanje i svijest o ravnopravnosti spolova. Ured je zadužen i za koordinaciju rada na razini županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. (Uredba o Uredu za ravnopravnost spolova, 2012)

Uredbom je uređen način upravljanja radom Ureda na način da radom Ureda upravlja ravnatelj/ica kao rukovodeći državni službenik/ca kojega imenuje i razrješuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog predsjednika/ce Vlade. Ravnatelj/ica Ureda je za svoj rad i rad Ureda izravno odgovoran/na Vladi Republike Hrvatske. U obavljanju svojeg posla ravnatelj/ica ima pomoćnika/icu koji/ja obavlja poslove po nalogu ravnatelja/ice Ureda te je za svoj rad izravno odgovoran/na ravnatelju/ici. (Uredba o Uredu za ravnopravnost spolova, 2012)

Vizija Ureda za ravnopravnost spolova je društvo u kojem nema diskriminacije na temelju spola te društvo u kojem su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava i da imaju jednaku korist od ostvarenih rezultata. Vidljivo je da je vizija Ureda zapravo usuglašena s osnovnom definicijom ravnopravnosti spolova odnosno diskriminacije na temelju spola koja je navedena u Zakonu o ravnopravnosti spolova u članku 5.. Misija ureda je da se koordiniraju sve aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova u društvu, stvaranje uvjeta za promicanje ravnopravnosti spolova te praćenje provedbe i učinkovitosti Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za ravnopravnost spolova. (Ured za ravnopravnost spolova, bez dat.)

3.5.4. Koordinator/ce u tijelima državne uprave

Zakon o ravnopravnosti spolova člankom 27. određuje i rad koordinator/ica u tijelima državne uprave. Točka 1. govori da čelnik/ca tijela državne uprave imenuje dužnosnika/cu ili rukovodećeg/u državnog/u službenika/cu koji obavlja poslove koordinator/ice za ravnopravnost spolova. Zadatak koordinator/ice je koordinirati provedbom Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova. Isto tako, koordinator/ica mora surađivati s Uredom za ravnopravnost spolova. Zakon o ravnopravnosti spolova propisuje da koordinator/ica mora pripremati izvješća o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova koja tijela državne uprave dostavljaju Uredu svake dvije godine. Prava i obveze te način rada koordinator/ica utvrđuju se planom djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova iz članka 11. Zakona o ravnopravnosti spolova u kojem se propisuje obavezno primjenjivanje posebnih mjera te donošenje planova djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

Na web stranicama Ureda za ravnopravnost spolova javno su dostupni podaci o koordinatorima/icama koji su zastupljeni u sastavu županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te njihov kontakt, adresa i e-mail na koje ih je moguće kontaktirati. Naime, Ured za ravnopravnost spolova objavio je i podatke o koordinatorima/icama koji djeluju u Ministarstvima Republike Hrvatske.

3.5.5. Povjerenstva za ravnopravnost spolova

Člankom 28. Zakona o ravnopravnosti spolova propisuju se mjere kojima se uređuje rad i područje rada Povjerenstava za ravnopravnost spolova koja djeluju na području Republike Hrvatske. Točnije, Povjerenstva za ravnopravnost spolova djeluju na lokalnoj razini, na razini županija. Jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb moraju osigurati uvjete i sredstva za rad županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba. Cilj rada povjerenstava je promicanje ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedba Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za ravnopravnost spolova. Povjerenstva za ravnopravnost spolova su radno-savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba u čijem sastavu djeluju članovi/ce županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ice u uredima državne uprave, predstavnici/ce nevladinih udruga i nezavisni stručnjaci/kinje. Zakonom o ravnopravnosti spolova je omogućeno i da jedinice lokalne samouprave mogu osnovati gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova sukladno Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova. (Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17))

3.5.5.1. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije

Varaždinska županije ima višegodišnje iskustvo u radu Povjerenstava za ravnopravnost spolova. Prvo Povjerenstvo osnovano je 2002. godine sa strukturom koja je bila određena prema tadašnjim preporukama i sa opisom rada, a poslove je obavljalo prema tadašnjoj Nacionalnoj politici o ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj od 2001. do 2005. godine. Odlukom je određeno da se članovi Povjerenstva imenuju iz reda nevladinih udruga koje se bave ženskim pravima, članovima Županijskog poglavarstva i upravnih, stručnih te drugih institucija. Osnivanje Povjerenstva je bilo određeno Zakonom o ravnopravnosti spolova iz 2008. godine kada je donijeta i nova Nacionalna politika kao strateški dokument, bilo je potrebno prema njima uskladiti nove zadatke i novu strukturu svih tijela koja sudjeluju u unapređenju ravnopravnosti spolova. Županijska skupština je na sjednici u prosincu 2009. godine donijela Odluku o osnivanju i imenovanju članova Povjerenstva za ravnopravnost spolova Varaždinske županije.

Temeljni zadatak Povjerenstva za ravnopravnost spolova Varaždinske županije je provedba Zakona i ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova i to na županijskoj razini. Povjerenstvo je dužno donositi vlastite programe s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova u Županiji u smislu edukacija građana. Promicanje rodno osjetljivih politika u područjima života je također jedan od zadataka povjerenstva, kao i poticanje osnivanja gradskih/općinskih povjerenstva za ravnopravnost spolova u Županiji i suradnje s njima. Na državnoj razini, Povjerenstvo mora surađivati s Uredom za ravnopravnost spolova i ostalim županijskim povjerenstvima kako bi se uskladili programi promicanja ravnopravnosti spolova i provedba politike ravnopravnosti spolova. Povjerenstvo mora surađivati i s pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske, Uredom državne uprave, s nevladinim udrugama, s političkim strankama s područja Županije te nezavisnim stručnjacima koji se bave ljudskim pravima radi zajedničkog djelovanja u provedbi mjera vezanih uz ravnopravnost spolova. Važno je da Povjerenstvo surađuje s medijima kako bi se podigla opća svijest, znanje i informiranost građana o pitanjima ravnopravnosti spolova. Isto tako, Povjerenstvo surađuje i sa županom s ciljem provođenja zadataka rodne ravnopravnosti. Obilježavanje datuma važnih za prava žena kao i rodna prava općenito su također zadatak Povjerenstva za ravnopravnost spolova Varaždinske županije.

4. Politike, programi i inicijative za promicanje ravnopravnosti spolova

Ravnopravnost spolova promiče se na mnoge načine, a jedan od načina su politike i programi koje donosi Europska unija u cjelini te politike i programi koje donosi Republika Hrvatska. Europska unija uvelike se zalaže za promicanje ravnopravnosti spolova u Europi i u svijetu i u skladu s time donosi mnogo programa kojima se omogućuje razvitak ravnopravnosti spolova u svim zemljama članicama Europske unije i šire. Republika Hrvatska drži se programa i inicijativa Europske unije i u skladu s tim je donesena i Nacionalna politika za ravnopravnost spolova. U nastavku su navedene inicijative Europske unije te nakon toga inicijative Republike Hrvatske prema kojima se promiče ravnopravnost spolova.

4.1. Politike, programi i inicijative Europske unije

Jedna od temeljnih vrijednosti za koje se zalaže Europska unija je ravnopravnost između žena i muškaraca. Razvitak je započeo 1957. godine kada je nastupilo načelo isplate jednake plaće za obavljanje istih poslova koje je uvedeno Rimskim sporazumom. Europska unija se obvezala da će težiti ravnopravnosti spolova, a to predviđa i Povelja Europske unije o temeljnim pravima koja zabranjuje diskriminaciju na temelju spola. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.) Povelju Europske unije o temeljnim pravima donijeli su Europski parlament, Vijeće i Komisija Europske unije. U članku 21. Povelja zabranjuje svaku diskriminaciju na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, etničko ili socijalno podrijetlo, genetske osobine, jezik, religija ili uvjerenje, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija, dok u članku 23. propisuje da ravnopravnost žena i muškaraca mora biti osigurana u svim područjima, uključujući zapošljavanje, rad i plaću. („Povelja Europske unije o temeljnim pravima“, 2007.) U ožujku 2010. godine Europska komisija donijela je Žensku povelju i obvezala se ojačati ravnopravnost spolova u svim svojim politikama. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.) Povelja postavlja pet ključnih akcijskih područja, a to su ravnopravnost na tržištu rada i jednaka ekonomska neovisnost za žene i muškarce, jednake plaće za jednaki rad, ravnopravnost u donošenju odluka, iskorjenjivanje rodno specifičnog nasilja te ravnopravnost izvan granica EU-a. („Ženska povelja Europske unije“, 2010.) Nakon toga, u ožujku 2011. godine usvojen je Europski pakt za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2020. godine u kojem se naglašava da su politike ravnopravnosti spolova od vitalnog značaja za ekonomski rast, prosperitet i konkurentnost. („Council of the European Union“, 2011) Europska komisija

donijela je i Strategiju za ravnopravnost spolova između žena i muškaraca koja predstavlja program djelovanja Europske komisije u području rodne jednakosti za razdoblje od 2010. do 2015. godine. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.) U ovom dokumentu Europska komisija naglašava da zemlje kandidatkinje moraju u potpunosti prihvatiti temeljno načelo ravnopravnosti između muškaraca i žena. Strategija je usmjerena na određene temeljne cjeline, a to su jednaka financijska neovisnost, jednaka plaća za isti posao i posao jednake vrijednosti, ravnopravnost u odlučivanju, dostojanstvo, integritet i ukidanje rodnog nasilja te ravnopravnost spolova u vanjskom djelovanju. („Strategija za ravnopravnost između muškaraca i žena 2010.-2015.“, 2011.) Posljednji dokument koji je donesen je Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova za 2016.-2019. koji se temelji na trajnom i ad hoc ocjenjivanju strategija za 2010.-2015. godinu. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.) Strateško djelovanje usmjeruje se na određena područja, a to su povećanje broja žena koje sudjeluju na tržištu rada i jednaka ekonomska neovisnost žena i muškaraca, smanjenje razlike u plaćama, primanjima i mirovinama između spolova te borba protiv siromaštva žena, promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca u donošenju odluka, suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja te zaštita i potpora za žrtve i promicanje ravnopravnosti spolova i ženskih prava diljem svijeta. („Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova 2016.-2019.“, 2016) Vijeće je 2015. godine donijelo Akcijski plan za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2016. do 2020. godine na temu „Ravnopravnost spolova i jačanje položaja žena: vanjskim odnosima EU-a u razdoblju 2016.-2020. do preobrazbe života djevojčica i žena“. U Akcijskom planu istaknuta je potreba za ostvarivanjem potpunog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda žena i djevojčica za postizanje ravnopravnosti spolova i za jačanje položaja žena i djevojčica. („Europski parlament“, 2019)

4.2. Politike, programi i inicijative Republike Hrvatske

Republika Hrvatska još nedovoljno ima razvijene vlastite programe i inicijative za razvitak ravnopravnosti spolova. Temeljna politika na kojoj se temelji ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj je Nacionalna politika za ravnopravnost spolova. Osim toga, javnosti je dostupan i Priručnik o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova koji je zapravo namijenjen za korištenje koordinatorima/icama u tijelima državne uprave.

4.2.1. Nacionalna politika za ravnopravnost spolova

Zakon o ravnopravnosti spolova u članku 18. točka 2. navodi poslove koje je Ured za ravnopravnost spolova dužan obavljati, a između ostaloga to je izrađivanje nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova te nadziranje njezine provedbe. Trenutno je na snazi

Nacionalna politika za razdoblje od 2011. do 2015. godine koja je donesena na temelju članka 81. Ustava Republike Hrvatske na sjednici Hrvatskog Sabora 15. srpnja 2011. godine. Nacionalna politika za ravnopravnost spolova je strateški dokument Republike Hrvatske koji je donesen s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostave stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti za razdoblje od 2006. do 2010. godine. Jedno od temeljnih načela demokratskog ustroja u Republici Hrvatskoj je politika ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena koja je prihvaćena od strane Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora. Prva Nacionalna politika usvojena je 1997. godine od strane Vlade Republike Hrvatske za razdoblje do 2000. godine, a nakon toga je usvojena druga Nacionalna politika za razdoblje od 2001. do 2005. godine. („Nacionalna politika za ravnopravnost spolova“, 2011.)

Nacionalna politika za sljedeće petogodišnje razdoblje sadrži program temeljen izdvojenim kritičnim područjima, ali uz znano veće uvažavanje stvarnih mogućnosti primjene određenih mjera i aktivnosti. Kritična područja obuhvaćaju unapređene promicanja i zaštite ljudskih prava žena, stvaranje jednakih mogućnosti na tržištu rada, uvođenje rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja, uravnoteženje sudjelovanja žena i muškaraca u procesima odlučivanja, suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, unapređenje sustava zdravstvene zaštite žena i daljnje osnaživanje institucionalnih mehanizama i metoda provedbe politike jednakih mogućnosti. („Nacionalna politika za ravnopravnost spolova“, 2011.) Iz navedenih sedam kritičnih područja Nacionalne politike uočava se da su one usuglašene s kritičnim područjima koje je navela Europska komisija u Strateškom djelovanju za ravnopravnost spolova 2016.-2019. godine.

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova ima svoju pravnu osnovu u Zakonu u ravnopravnosti spolova, a ciljeve integrira iz UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. Kao država članica Vijeća Europe od 6. studenoga 1996., Republika Hrvatska je prihvatila brojne međunarodnopravne instrumente na području ljudskih prava donesenih u okviru te organizacije i redovito sudjeluje u radu njezina Upravnog odbora za ravnopravnost spolova. („Nacionalna politika za ravnopravnost spolova“, 2011.)

4.2.2. Priručnik o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova

Priručnik o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova zapravo je priručnik koji je namijenjen koordinatorima/icama u tijelima državne uprave. Izdao ga je Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske u veljači 2017. godine. Priručnik je sastavljen 2016 godine u sklopu europskog Twinning projekta „Podrška ravnopravnosti spolova“. Priručnik odgovara na pitanje što je to rodno osviještena politika te koje su

odgovornosti javnih tijela. Nadalje, navodi pet koraka za uvođenje rodno osviještene politike, a to su rodna pitanja, planiranje i organiziranje, ispitivanje i postavljanje ciljeva, provedba, praćenje i komuniciranje. Navodi i alate za rodno osviještenu politiku te pojmovnik za lakše razumijevanje nepoznatih riječi. Svrha priručnika je pružanje potpore tijelima državne uprave u njihovom radu na ravnopravnosti spolova. Rodno osviještena politika je koncept kojim se rodna perspektiva i poticanje ravnopravnosti spolova uključuje u rad svih državnih tijela i njihove odluke. Uvrštavanje rodne perspektive u rad tijela je međunarodno usvojena strategija koja pridonosi ostvarenju ravnopravnosti spolova. („Priručnik o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova“, 2017)

5. Europski institut za ravnopravnost spolova

Europski institut za ravnopravnost spolova (European Institute for Gender Equality – EIGE) je autonomno tijelo Europske unije sa sjedištem u Vilniusu u Litvi. Institut je osnovan 2010. godine radi doprinosa jačanju rodne ravnopravnosti, uključujući rodno osviještenu politiku u svim politikama Europske unije te u nacionalnim politikama. Isto tako, doprinosi borbi protiv diskriminacije na temelju spola kao i u podizanju svijesti građana Europske unije o rodnoj jednakosti. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.) Takvi doprinosi su u skladu i sa misijom EIGE-a koji želi postati europski centar znanja o pitanjima ravnopravnosti spolova. Vizija im je pretvaranje ravnopravnosti žena i muškaraca u stvarnost za sve Europljane i šire. („European Institute of Gender Equality“, bez dat.)

Osnovni cilj agencije je provođenje u djelo ravnopravnosti spolova u Europskoj uniji i izvan nje i s tim ciljem provodi istraživanja i prikuplja statističke podatke o ravnopravnosti spolova u Europskoj uniji, nadzire kako Europska unija ispunjava svoju međunarodnu obavezu uspostavu ravnopravnosti spolova, bori se protiv nasilja nad ženama i koordinira europsku kampanju „Bijela vrpca“ koja nastoji potaknuti muškarce na sudjelovanje. Isto tako, EIGE dijeli svoja znanja i internetske izvore te podržava institucije Europske unije, države članice Europske unije i ostale dionike u njihovom naporu da riješe pitanje nejednakosti spolova. („Europa.eu“, bez dat.)

EIGE osigurava Indeks ravnopravnosti spolova, Platformu za promicanje ravnopravnosti spolova, Statističku bazu podataka, Pojmovnik te Centar za resurse i dokumentaciju. Indeks ravnopravnosti spolova pokazuje trendove na području ravnopravnosti spolova, Platforma za promicanje ravnopravnosti spolova omogućuje povezivanje ravnopravnosti spolova s raznim društvenim područjima, a Statistička baza podataka o spolovima sadrži sve činjenice i brojke vezane uz spolove. U Pojmovniku su objašnjeni osnovni koncepti vezani uz ravnopravnost spolova, dok je Centar za resurse i dokumentaciju zapravo knjižnica s 500.000 dokumenata. („Europa.eu“, bez dat.)

5.1. Indeks ravnopravnosti spolova

EIGE je razvio Indeks ravnopravnosti spolova i službeno ga predstavio 2013. godine što je zapravo bilo definirano u okviru Strategije za ravnopravnost između žena i muškaraca 2010.-2015. koju je donijela Europska komisija. („Ured za ravnopravnost spolova“, bez dat.) Indeks ravnopravnosti spolova je jedinstveni alat za mjerenje koji sintetizira složenost rodne ravnopravnosti kao višedimenzionalnog koncepta u korisničku i lako interpretativnu mjeru.

(„European Institute of Gender Equality“, bez dat.) Indeks ima važnu ulogu u davanju informacija javnosti i pomoću njega je moguće procijeniti koliko je koja država daleko od postizanja potpune ravnopravnosti spolova. Na taj način omogućuje i usporedbe među državama. (Kemeter i Bartol, 2015)

Indeks ravnopravnosti spolova proučava ravnopravnost između žena i muškaraca na sedam područja, a to su moć, novac, obrazovanje, zdravlje, posao, nasilje i vrijeme. Republika Hrvatska se sa 55,6 od 100 bodova nalazi na 22. mjestu u Europskoj uniji po indeksu ravnopravnosti spolova. Najviše rezultate ima u područjima zdravlja (83,7 bodova) i novca (72,2 boda). Najizraženija nejednakost spolova je na području moći na kojem Republika Hrvatska ima 34,8 bodova.

6. Ciljevi i svrha istraživanja

Analiza rodne strukture provedena je s temeljnim ciljem utvrđivanja razlika između broja kandidiranih i izabranih žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije. Isto tako, cilj istraživanja bio je prikazati odnos između kandidiranih žena i muškaraca te odnos između izabranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu, Gradska i općinska vijeća. Također, cilj istraživanja je bio prikazati i odnos između kandidiranih i izabranih žena i muškaraca za župane/ice i njihove zamjenike/ce te gradonačelnike/ce i njihove zamjenike/ce. Drugim riječima, temeljni cilj provedbe istraživanja bio je prikazati stvarnu zastupljenost žena i muškaraca u tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području Varaždinske županije. Sekundarni cilj provedbe analize bio je utvrditi stav pojedinaca koji su politički aktivni o tome kako oni vide žene u politici te na koji način bi promijenili trenutnu situaciju vezanu uz veće uključivanje žena u politiku. Navedeni cilj ispunjen je provedbom intervjua s četiri politički aktivne osobe koje su iznijele svoj stav i moguća poboljšanja u budućnosti vezanim uz lokalne izbore na razini Varaždinske županije. Ostvarivanje prethodno navedenih ciljeva u budućnosti bi moglo poslužiti prikazu realnog stanja javnosti o tome koliko žena i muškaraca je politički aktivno u Varaždinskoj županiji. Rezultati istraživanja mogu poslužiti u poticanju žena u aktivnije uključivanje žena u politički život Varaždinske županije.

7. Metodologija istraživanja

Prikazani podaci istraživanja prikupljeni su izravno iz brošure autorica Cindrić V., Begičević Ređep N., Vidaček-Hainš, V., Skoko, R., Jančevac H., Erić, M. pod nazivom Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine) koja je izdana u Varaždinu 2020. godine, a izdavač je Varaždinska županija odnosno Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije. Za izradu navedene brošure je korištena prethodno objavljena brošura autorica Begičević Ređep N., Vidaček-Hainš, V., Skoko, R., Erić, M. (2015). „Lokalni izbori: Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije / prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009. i 2013. godine. Rezultati su prikazani grafički radi lakšeg razumijevanja i lakše usporedbe.

7.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika za obradu podataka se sastojao od ukupnog broja kandidata na svim izbornim listama kroz posljednje četiri izborne godine odnosno na izbornim listama iz 2005., 2009., 2013. i 2017. godine. Podaci su obrađeni posebno za Županijsku skupštinu Varaždinske županije, gradska Vijeća gradova Varaždin, Novi Marof, Ludbreg, Lepoglava, Ivanec i Varaždinske toplice te općinska vijeća 22 općine s područja Varaždinske županije, a to su općine Bednja, Beretince, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Martijanec, Maruševac, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica i Visoko.

7.2. Mjerni instrumenti

Za izradu diplomskog rada pod nazivom Analiza rodne strukture na lokalnim izborima Varaždinske županije korištena su dva mjerna instrumenta, a to su metode sekundarne analize i intervju. Metoda sekundarne analize korištena je za prikupljanje podataka vezanih uz samo istraživanje zastupljenosti žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije u protekle četiri izborne godine, dok je intervju korišten za ispitivanje stavova pojedinaca o trenutačnoj situaciji o ravnopravnosti muškaraca i žena, kako omogućiti ženama aktivnije

uključivanje u politički život Varaždinske županije, mogu li muškarci i žene jednako kvalitetno obavljati iste poslove te kako potaknuti muškarce da se više uključuju u poslove u kojima su većinom zastupljene žene. Navedeni mjerni instrumenti doprinijeli su izvođenju zaključka o samoj temi koja je bila predmet analize.

7.2.1. Metoda sekundarne analize

Kako bi se analiza rodne strukture predstavničkih i izvršnih tijela Varaždinske županije mogla provesti bilo je potrebno prikupiti podatke o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima za predstavnička i izvršna tijela Varaždinske županije. S obzirom da su analizirane posljednje četiri izborne godine odnosno 2005., 2009., 2013. i 2017. godina, podaci su prikupljeni iz posljednje dvije objavljene brošure Varaždinske županije. Prva brošura objavljena 2015. godine pod nazivom Lokalni izbori: Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije / prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009. i 2013. godine autorica Begičević Ređep N., Vidaček-Hainš, V., Skoko, R., Erić, M.. Iz te brošure preuzeti podaci o prve tri izborne godine, dok je posljednja promatrana godina odnosno 2017. godina analizirana u drugoj brošuri objavljenoj u 2020. godini autorica Cindrić V., Begičević Ređep N., Vidaček-Hainš, V., Skoko, R., Jančevc H., Erić, M. pod nazivom Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinica područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine). Podaci o kandidiranim ženama i muškarcima na lokalnim izborima Varaždinske županije za potrebe izrade brošura prikupljeni su izravno od Državnog izbornog povjerenstva te od Županijskog izbornog povjerenstva Varaždinske županije.

7.2.2. Intervju

U sklopu analize rodne strukture predstavničkih i izvršnih tijela Varaždinske županije obavljen je intervju s politički aktivnim pojedincima. Prilikom provedbe intervjua bilo je potrebno osmisлити nekoliko pitanja koja će se postaviti političarima te je intervju proveden sa svakim političarom posebno. Intervju se sastojao od pet pitanja koja su postavljena županu Varaždinske županije Radimiru Čačiću, posebnoj savjetnici župana Varaždinske županije Nataliji Martinčević, predsjednici SDP-a Varaždinske županije Barbari Antolić Vupora te predsjedniku Skupštine Varaždinske županije Alenu Runcu. Između ostalog, provedbom intervjua utvrdio se njihov stav o tome kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život Varaždinske županije te kako se može povećati zainteresiranost žena za uključivanje u politički život. Isto tako, iznijeli su i svoje mišljenje o kvaliteti provedbe poslova odnosno razlikama u provedbi poslova između muškaraca i žena te koje su to razlike između muškaraca

i žena s aspekta vođenja, odlučivanja i razmišljanja. Također, istaknuli su načine na koje je moguće da se muškarci potaknu na veću uključenost u zanimanja u kojima su većinom zastupljene žene te su iznijeli svoj stav o tome trebaju li očevi, jednako kao i majke, koristiti porodiljni dopust i na taj način omogućiti ženama da obavljaju svakodnevne poslovne aktivnosti.

7.3. Način provedbe istraživanja

Istraživanje je provedeno u dvije faze. Prva faza obuhvaćala je prikupljanje podataka o broju kandidiranih i izabranih žena i muškaraca za predstavnička i izvršna tijela na lokalnim izborima Varaždinske županije u posljednje četiri promatrane izborne godine, dok je druga faza obuhvaćala provedbu intervjua s politički usmjerenim pojedincima koji su bili voljni iznijeti svoje mišljenje o političkom životu Varaždinske županije u svrhu izrade ovog diplomskog rada.

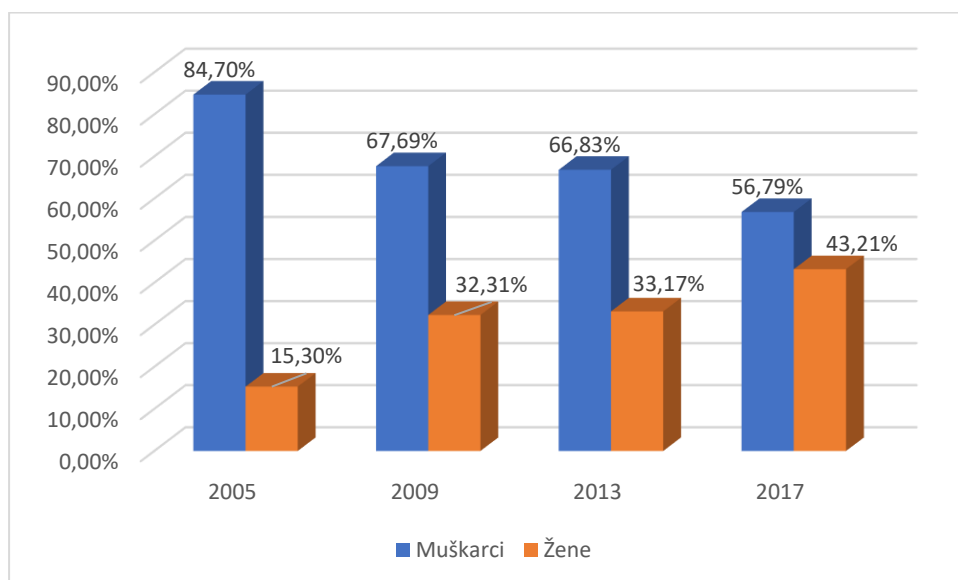
8. Rezultati istraživanja – predstavnička tijela na području Varaždinske županije

U prvom dijelu prikaza rezultata istraživanja prikazani su rezultati vezani uz predstavnička tijela na području Varaždinske županije odnosno grafički su prikazani podaci o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima za predstavnička tijela. Kao što je već ranije navedeno, predstavnička tijela su Županijska skupština, Gradska vijeća i Općinska vijeća za koje su u nastavku prikazani rezultati istraživanja.

8.1. Podaci o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima u Županijskoj skupštini

Grafikon 1 prikazuje odnos između kandidiranih žena i muškaraca na kandidacijskim listama za Županijsku skupštinu u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini. Na grafikonu je u postocima prikazana zastupljenost muškaraca i žena koji su se kandidirali za mjesta u Županijskoj skupštini.

Grafikon 1 Odnos između kandidiranih žena i muškaraca na kandidacijskim listama za Županijsku skupštinu u 2005. (N=216), 2009. (N=164), 2013. (N=205) i 2017. godini (N=287)

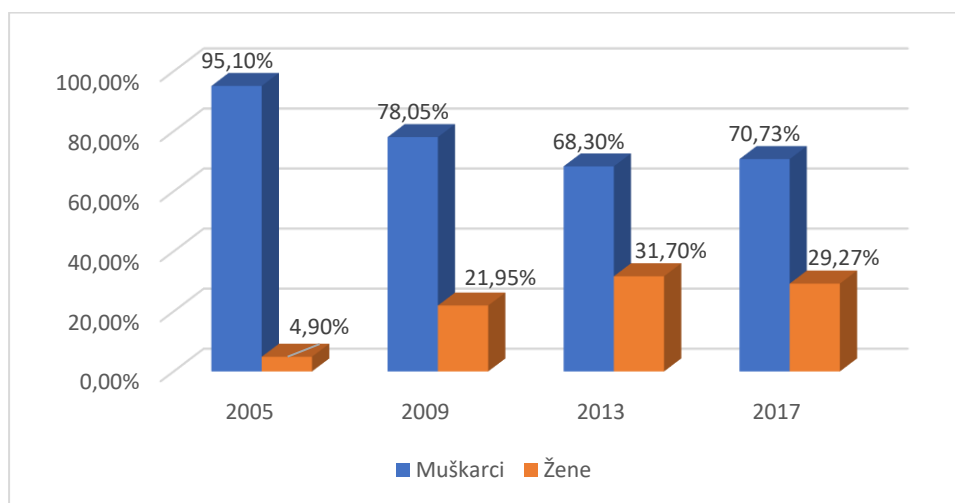
Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne

samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020.

Na grafikonu 1 vidljiv je veoma mali udio žena u prvoj izbornoj godini odnosno u 2005. godini kada je bilo kandidirano 15,30% žena što govori o neravnopravnosti spolova. U drugoj izbornoj godini došlo je do naglog porasta broja kandidiranih žena odnosno broj kandidiranih žena se udvostručio u odnosu na prvu izbornu godinu. U 2017. godini je bilo najviše kandidiranih žena, čak 43,21% u odnosu na muškarce kojih je bilo 56,79% što je povećanje za 10,04%. U posljednjoj promatranoj izbornoj godini je gotovo došlo do izjednačavanja broja kandidiranih muškaraca i žena za Županijsku skupštinu. U promatrane četiri izborne godine broj kandidiranih muškaraca je pao s 84,70% u 2005. godini na 56,79% u 2017. što je smanjenje od 27,91%.

Grafikon 2 prikazuje odnos između izabranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu u posljednje četiri izborne godine, odnosno u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 2 Odnos između izabranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu u 2005. (N=41), 2009. (N=41), 2013. (N=41) i 2017. godini (N=41)

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020.

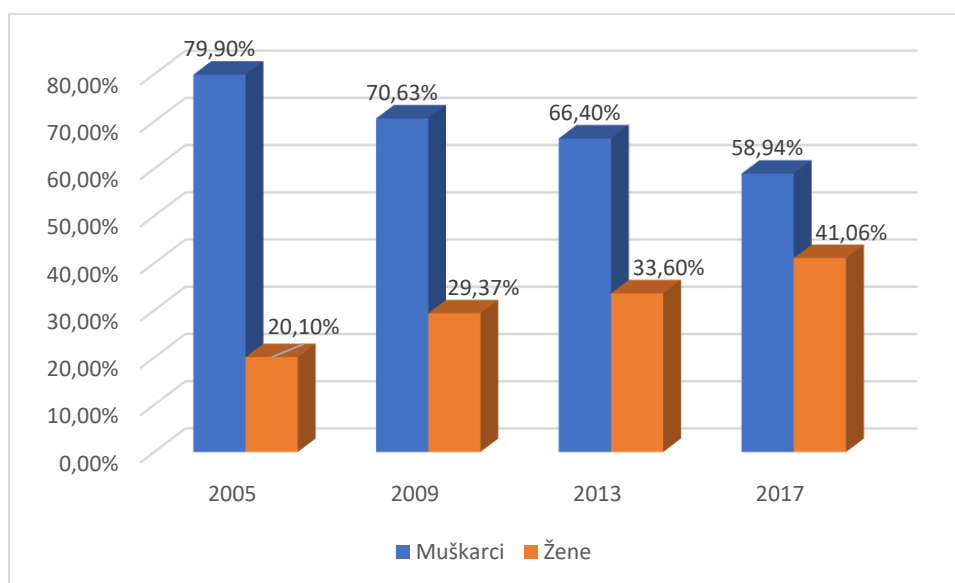
Na grafikonu 2 koji prikazuje kretanje odnosa između izabranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu ukazuje na konstantan trend povećanja udjela izabranih žena u Županijskoj skupštini. U 2005. godini je udio žena bio manji od 5%, dok je u 2009. godini bilo izabrano 17,05% žena više odnosno bilo je izabrano 21,95% žena. Na lokalnim izborima provedenim u 2013. godini izabrano je 31,71% žena i 68,30% muškaraca. Tijekom posljednje izborne godine došlo je do nepovoljnog pada broja izabranih žena za Županijsku skupštinu te se smanjio za 2,43% u odnosu na 2013. godinu.

Ukoliko usporedimo grafikon 1 na kojem je prikazan odnos između kandidiranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu i grafikon 2 na kojem je prikazan odnos između izabranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu možemo primijetiti da je primjerice u 2017. godini bilo kandidirano 43,21% žena, dok je bilo izabrano samo 29,27% žena u Županijsku skupštinu.

8.2. Podaci o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima u Gradskim vijećima

Grafikon 3 prikazuje odnos između kandidiranih žena i muškaraca na kandidacijskim listama za Gradska vijeća u protekle četiri izborne godine odnosno u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 3 Odnos između kandidiranih žena i muškaraca na kandidacijskim listama za Gradska vijeća u 2005. (N=637), 2009. (N=664), 2013. (N=607) i 2017. godini (N=716)

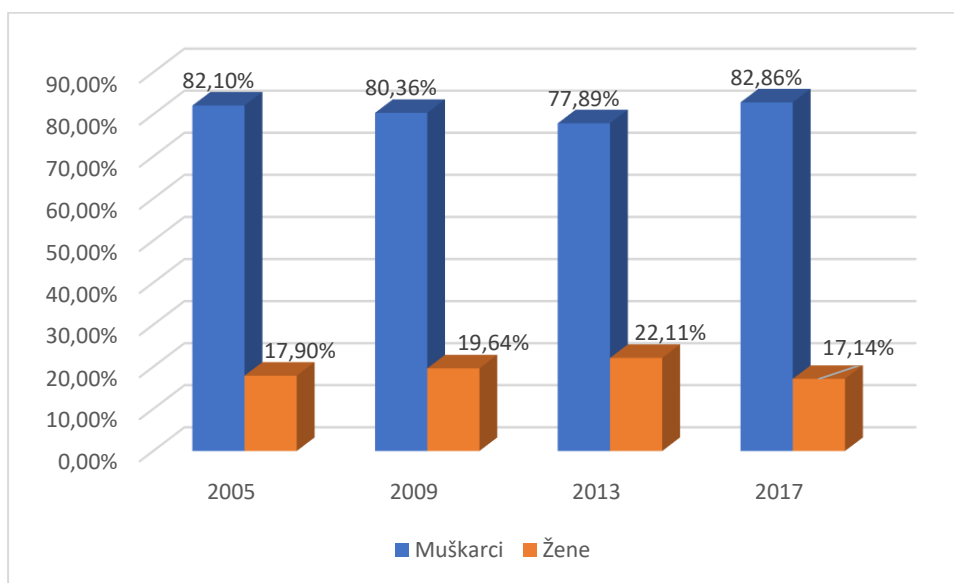
Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne

samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020.

Na grafikonu 3 vidljiv je povoljan porast broja kandidiranih žena što gotovo dovodi do ravnopravnosti spolova u posljednjoj izbornoj godini odnosno u 2017. godini. Ukupan porast broja kandidiranih žena od 2005. do 2017. godine iznosi 20,96%, a porast se događao postepeno u sve četiri izborne godine koje su analizirane pomoću grafikona. Najveći porast broja kandidiranih žena zabilježen je u 2009. godini u odnosu na 2005. godinu kada je došlo do porasta kandidiranih žena od 9,27%. Na izborima provedenima 2017. godine udio muškaraca bio je 58,94%.

Grafikon 4 prikazuje odnos između izabranih žena i muškaraca za Gradska vijeća u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 4 Odnos između izabranih žena i muškaraca za gradska vijeća u 2005. (N=112), 2009. (N=112), 2013. (N=104) i 2017. godini (N=105)

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020

Grafikon 4 prikazuje veoma mali udio žena koje su bile izabrane za Gradska vijeća u protekle četiri izborne godine te veliki udio izabranih muškaraca. Primjećuje se porast broja izabranih žena za Gradska vijeća koji je zabilježen do 2013. godine, ali taj porast je veoma mali. Najveći porast broja izabranih žena zabilježen je u 2013. godini u odnosu na 2009. godinu

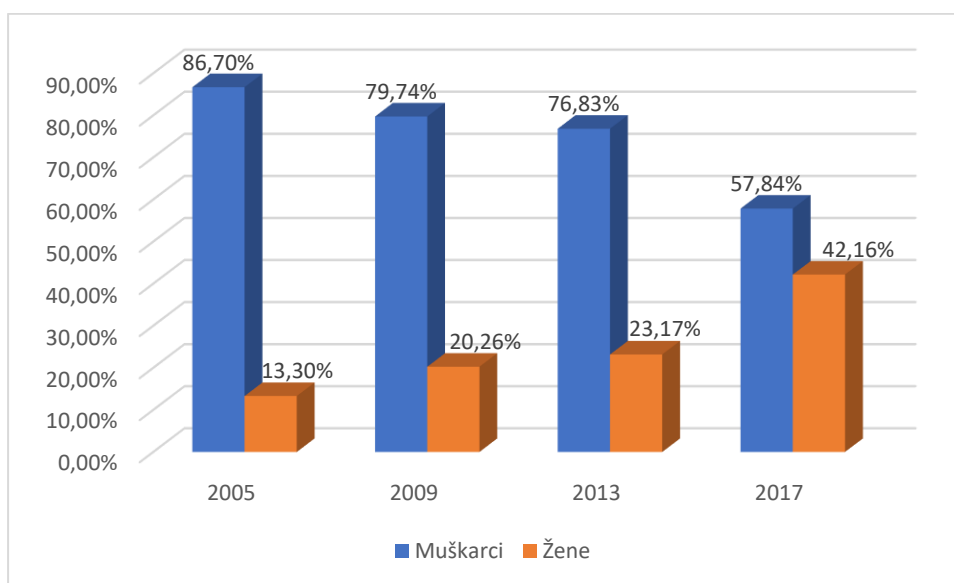
kada je došlo do porasta izabranih žena za Gradska vijeća od 2,47%. Tijekom 2017. godine zabilježen je pad broja izabranih žena za 4,97% te je tada bilo izabrano 17,14% žena koje su ulazile u Gradska vijeća. Na lokalnim izborima provedenim 2005., 2009. i 2017. godine udio izabranih muškaraca bio je viši od 80%, dok je samo u 2013. godini udio izabranih muškaraca za Gradska vijeća bio manji od 80% i iznosio je 77,89%. Nakon analize podataka o izabranim ženama i muškarcima za Gradska vijeća može se zaključiti da nije ostvarena ravnopravnost spolova u Gradskim vijećima te da još uvijek prevladava muška populacija.

Problem koji je nastao u izboru za Županijsku skupštinu, nastao je i kod izbora za Gradska vijeća. Naime, broj kandidiranih žena za Gradska vijeća daleko je veći od broja izabranih žena za Gradska vijeća. Primjerice, u 2017. godini bilo je kandidirano 41,06% žena za Gradska vijeća od kojih je bilo izabrano samo 17,14% što ne pogoduje ostvarenju ravnopravnosti spolova na razini Gradskih vijeća. Zaključno, iako je broj kandidiranih žena dovoljno visok, žene još uvijek nisu izabrane u jednakom postotku kao i muškarci, ni za Županijsku skupštinu, ni za Gradska vijeća

8.3. Podaci o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima u Općinskim vijećima

Grafikon 5 prikazuje odnos između kandidiranih muškaraca i žena na kandidacijskim listama za općinska vijeća u posljednje četiri izborne godine odnosno u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 5 Odnos između kandidiranih muškaraca i žena na kandidacijskim listama za općinska vijeća u 2005. (N=1564), 2009. (N=1224), 2013. (N=1083) i 2017. godini (N=1039)

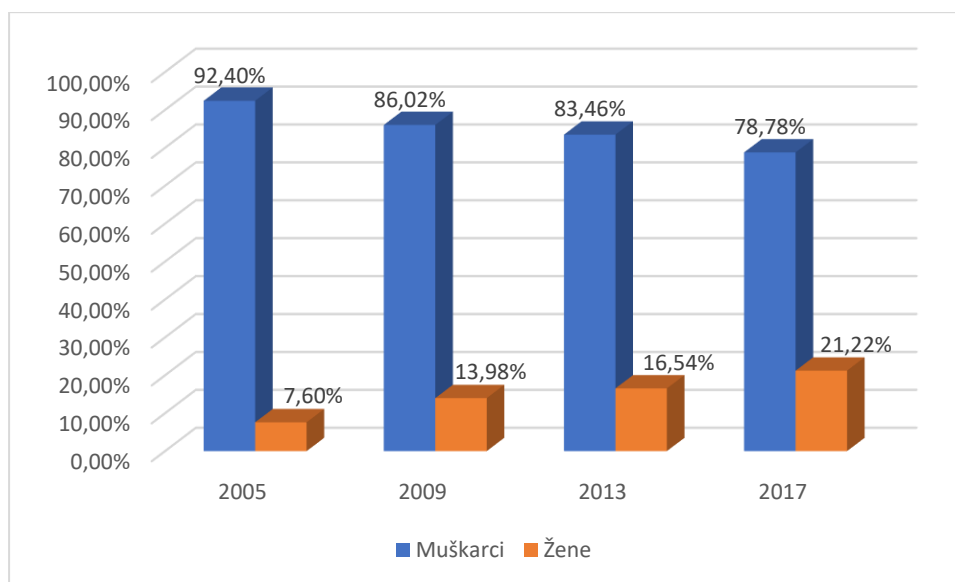

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020

U strukturi kandidiranih muškaraca i žena za članove općinskih vijeća vidljiv je konstantan trend povećanja udjela žena na kandidacijskim listama u sve četiri promatran izborne godine. U 2005. godini je udio žena među kandidiranim za članove općinskih vijeća bio 13,30%, dok je u 2009. godini udio kandidiranih žena za članove općinskih vijeća porastao za 6,96%. Na lokalnim izborima 2013. godine u odnosu na 2009. godinu došlo je do najmanjeg povećanja udjela kandidiranih žena za općinska vijeća u postotnom iznosu od 2,91%. Najveći porast broja kandidiranih žena za općinska vijeća zabilježen je 2017. godine u odnosu na 2013. godinu kada je došlo do povećanja od 18,99%. Tijekom 2017. godine bilo je kandidirano 42,16% žena i 57,84% muškaraca za općinska vijeća Varaždinske županije.

Na grafikonu 6 prikazan je odnos između izabranih žena i muškaraca za općinska vijeća u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 6 Odnos između izabranih muškaraca i žena za općinska vijeća u 2005. (N=276), 2009. (N=279), 2013. (N=278) i 2017. godini (N=278)

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020

Grafikon 6 na kojem je prikazan odnos između izabranih žena i muškaraca za općinska vijeća u protekle četiri izborne godine ukazuje na ostvarenu ne ravnopravnost spolova. U 2009. godini u odnosu na 2005. godinu zabilježen je najveći porast udjela žena u općinskim vijećima i on je iznosio 6,38%. U 2013. godini u odnosu na 2009. godinu došlo je do najmanjeg porasta udjela žena u općinskim vijećima i to u visini od 2,56%. Na lokalnim izborima provedenim 2017. godine bilo je izabrano samo 21,22% žena, dok je muškaraca bilo izabrano u mnogo većem broju, njih čak 78,78%. Takav nesrazmjer izabranih žena i muškaraca ne pogoduje ostvarenju ravnopravnosti spolova.

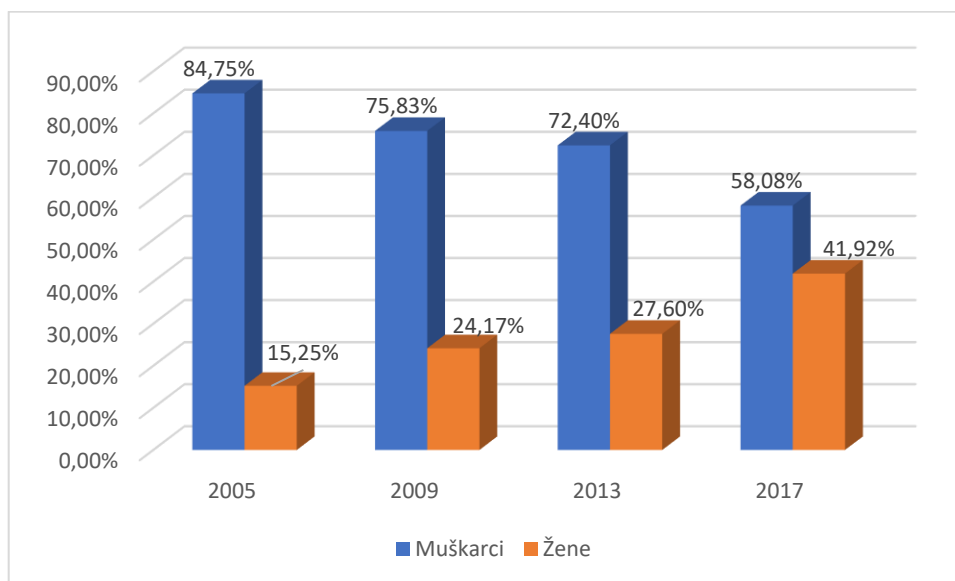
Kao i kod Županijske skupštine i Gradskih vijeća, tako i kod općinskih vijeća se uočava da je broj kandidiranih žena daleko veći od broja izabranih žena. Za članove općinskih vijeća tijekom 2017. godine bilo je kandidirano 42,16% žena od čega ih je bilo izabrano samo 21,22% što je veoma nepovoljno jer ukazuje na to iako je visok udio kandidiranih žena, one svejedno ne bivaju izabrane za predstavnička tijela na području Varaždinske županije.

8.4. Podaci o predstavničkim tijelima – ukupno

Predstavnička tijela odnosno Županijska skupština, Gradska vijeća te općinska vijeća su na sljedećim grafikonima prikazana u ukupnom iznosu. Drugim riječima, prikazana je ukupna zastupljenost muškaraca i žena na kandidacijskim i izbornim listama u Varaždinskoj županiji.

Grafikon 7 prikazuje zastupljenost žena i muškaraca na kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 7 Zastupljenost žena i muškaraca na kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji 2005. (N=2417), 2009. (N=2052), 2013. (N=1895) i 2017. godini (N=2042)

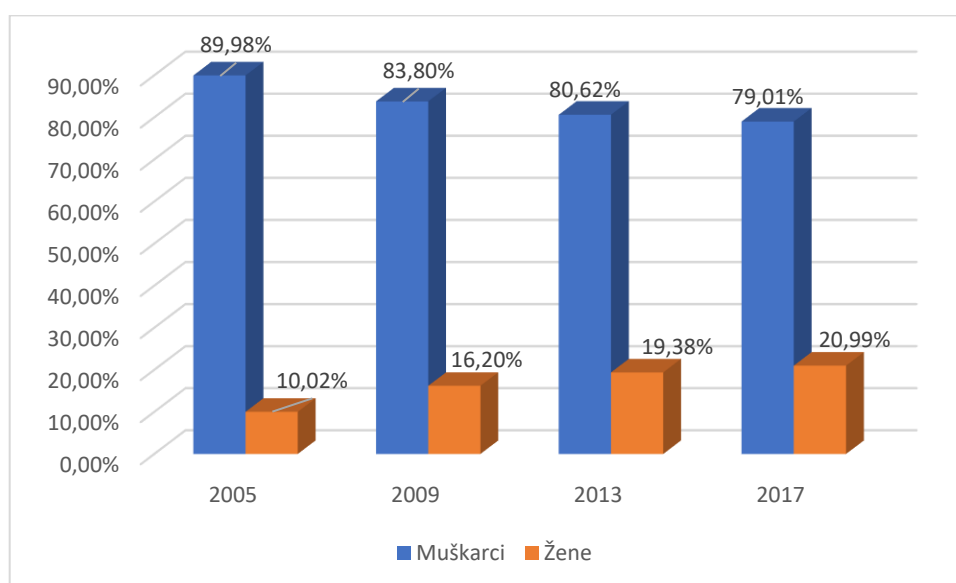
Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020.

Sumarni grafikon zastupljenosti žena i muškaraca na kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji u protekle četiri izborne godine upućuje na pozitivan trend povećanja zastupljenosti žena na kandidacijskim listama. S obzirom na to da je na lokalnim izborima 2005. godine bilo kandidirano samo 15,25% žena, a na lokalnim izborima 2017. godine 41,92% žena može se zaključiti da je došlo do povoljnog porasta broja kandidiranih žena za predstavnička tijela Varaždinske županije. Zastupljenost kandidatkinja na kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji se povećala za više od 26% u posljednje četiri izborne godine, dok je najveći porast broja kandidiranih žena ostvaren na lokalnim izborima 2017. godine u odnosu na 2013. godinu kada je došlo do porasta udjela kandidatkinja za 14,32% na

kandidacijskim listama Varaždinske županije. Tijekom posljednje promatrane godine došlo je gotovo do izjednačavanja udjela kandidiranih žena i muškaraca što je veoma povoljno s aspekta ravnopravnosti spolova.

Na grafikonu 8 prikazan je odnos broja izabranih žena i muškaraca prema svim kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji u posljednje četiri izborne godine odnosno u u 2005., 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 8 Odnos broja izabranih žena i muškaraca prema svim kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji u 2005. (N=429), 2009. (N=432), 2013. (N=423) i 2017. godini (N=424)

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020.

Na grafikonu 8 koji prikazuje kretanje odnosa broja izabranih žena i muškaraca prema svim kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji u protekle četiri izborne godine primjećuje se konstantan porast izabranih žena na kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji. Porast broja izabranih žena za predstavnička tijela na području Varaždinske županije iznosi nešto više od 6% u 2009. godini u odnosu na 2005. godinu što je ujedno i najveći zabilježen porast udjela kandidiranih žena za predstavnička tijela. Na lokalnim izborima 2017. godine dolazi do porasta broja izabranih žena za 1,6% više nego 2013. godine što je ujedno bilo i najmanje povećanje broja izabranih žena u promatranim godinama.

Sumarni podaci o odnosu izabranih žena i muškaraca za predstavnička tijela Varaždinske županije ukazuju na to da je omjer žena i muškaraca nejednak. Primjerice, u 2017. godini bilo je izabrano 20,99% žena i 79,01% muškaraca što ni malo ne doprinosi ravnopravnosti spolova u predstavničkim tijelima. Takav nesrazmjer govori da je još uvijek izabrano više od 70% muškaraca za predstavnička tijela te da su žene podzastupljeni spol.

9. Rezultati istraživanja – izvršna tijela (župan/ica, gradonačelnici i općinski načelnici) na području Varaždinske županije

Izvršna tijela čine župani/ce, gradonačelnici/ce te općinski načelnici/ce na području Varaždinske županije. U drugom dijelu prikaza rezultata istraživanja prikazani su rezultati vezani uz izvršna tijela na području Varaždinske županije odnosno grafički su prikazani podaci o kandidiranim i izabranim muškarcima i ženama za izvršna tijela.

9.1. Podaci o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima za župane/ice i njihove zamjenike/ce

U tablici 1 prikazan je odnos između kandidiranih i izabranih kandidata za župana/icu i njihove zamjenike/ice u 2009., 2013., i 2017. godini. Tablica prikazuje i ukupan zbroj žena i muškaraca koji su kandidirani i izabrani za župane/ice i njihove zamjenike/ce u svakoj pojedinoj promatranoj izbornoj godini.

Tablica 1 Odnos između kandidiranih i izabranih kandidata za župana/icu i njihove zamjenike/ice u 2009. godini (N=6), 2013. godini (N=15) i 2017. godini (N=12)

	2009		2013		2017	
	Kandidirani	Izabrani	Kandidirani	Izabrani	Kandidirani	Izabrani
ŽENE	1	1	6	0	4	0
MUŠKARCI	5	2	9	3	8	3
UKUPNO	6	3	15	3	12	3

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020.

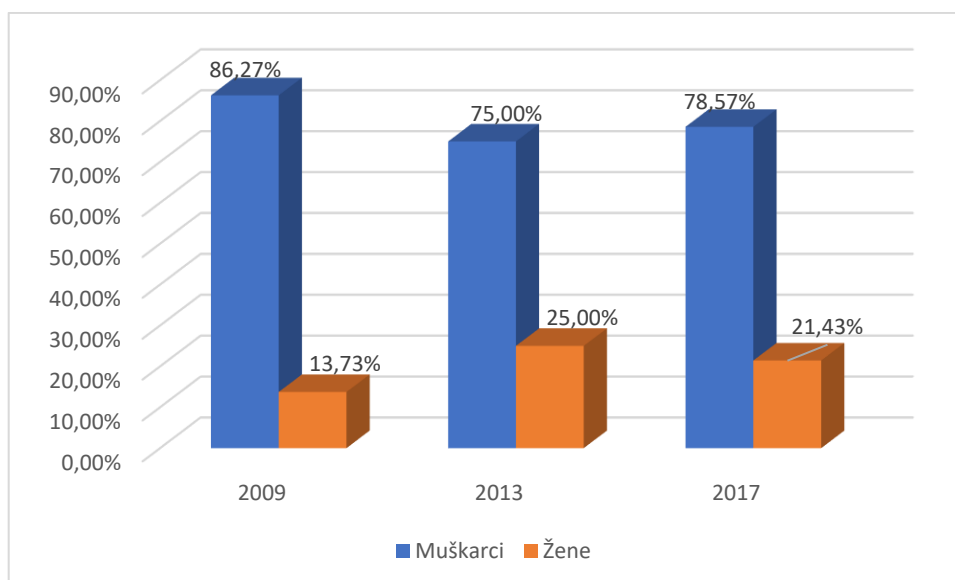
Tablica 1 koja prikazuje odnos između kandidiranih i izabranih žena i muškaraca za župana/icu i njihove zamjenike/ce ukazuje na to da je samo u 2009. godini bila izabrana žena na navedenu poziciju izvršnog tijela. Tijekom ostale tri promatrane godine bili su izabrani muškarci. Najviše kandidiranih žena bilo je 2013. godine kada se za poziciju župana/icu i

zamjenika/ce kandidiralo šest žena, ali ni jedna od njih nije bila izabrana, kao ni 2017. godine kada su četiri žene bile kandidirane za župana/icu i zamjenika/ce. Najviše kandidatura predano je 2013. godine, njih čak 15, a najmanje 2009. godine kada je bilo predano ukupno šest kandidatura.

9.2. Podaci o kandidiranim i izabranim ženama i muškarcima za gradonačelnike/ce i njihove zamjenike/ce

Na grafikonu 9 prikazan je odnos između kandidiranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u posljednje tri izborne godine odnosno u 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 9 Odnos između kandidiranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u 2009. (N=51), 2013. (N=68) i 2017. godini (N=64)

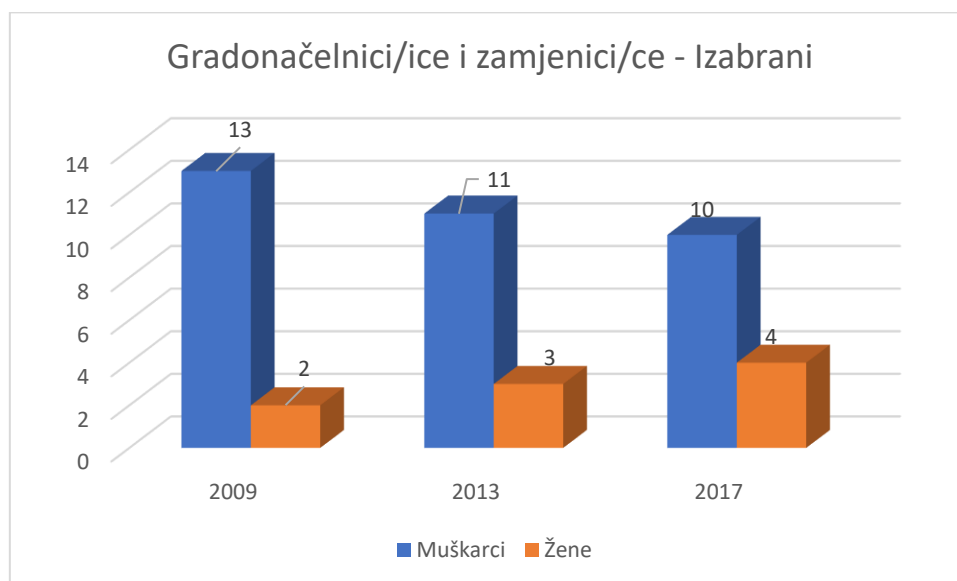
Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020

Grafikon 11 koji prikazuje odnos između kandidiranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u promatrane tri izborne godine ukazuje na porast udjela kandidiranih žena za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice s 2009. na 2013. godinu i to za 11,27%. Nažalost, u 2017. godini u odnosu na 2013. godinu dolazi do pada udjela kandidiranih žena za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice za 3,57%. S obzirom da je na

lokalnim izborima 2017. godine bilo 21,43% kandidiranih žena i 78,57% kandidiranih muškaraca ne može se govoriti o ostvarenoj ravnopravnosti spolova.

Na grafikonu 10 prikazan je odnos između izabranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u 2009., 2013. i 2017. godini.

Grafikon 10 Odnos između izabranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u 2009. (N=15), 2013. (N=15) i 2017. godini (N=14)

Izvor: Izrada autora prema brošuri Varaždinske županije „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine)“, 2020

Grafikon 12 koji prikazuje odnos između izabranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u protekle tri promatrane izborne godine ukazuje na veoma mali porast izabranih žena, odnosno svake iduće izborne godine bila je izabrana jedna žena više nego u prethodnoj izbornoj godini. Najviše žena kandidiranih za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice izabrano je u 2017. godini kada su izabrane četiri žene. U 2017. godini bilo je najmanje izabranih muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice, njih deset, dok ih je u 2009. godini bilo izabrano trinaest.

10. Intervjui s političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije

U svrhu provedbe istraživanja bilo je potrebno provesti intervju s političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije. Provedeni su individualni intervjui sa županom Varaždinske županije Radimirom Čačićem, posebnom savjetnicom župana Natalijom Martinčević, predsjednicom županijskog SDP-a Barbarom Antolić Vupora te predsjednikom Skupštine Varaždinske Županije Alenom Runcem.

10.1. Pitanja za intervju

Prije provedbe intervju s političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije bilo je potrebno sastaviti pitanja koja će im biti postavljena. Pitanja su sastavljena na način da se obrati pažnja na oba spola, i na muški i na ženski kako bi se provjerili stavovi političara i političarki vezanih uz temu diplomskog rada. U prilogu 1. nalaze se pitanja koja su postavljena političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije.

10.2. Rezultati intervju

U nastavku su prikazani rezultati intervju koji su provedeni s političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije.

Prva osoba s kojom je proveden intervju je Radimir Čačić koji je župan Varaždinske županije, a u nastavku su navedeni odgovori na pitanja koja su mu bila postavljena tijekom intervju.

1. Kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život Varaždinske županije? Na koji način se može povećati zainteresiranost žena?

Razvojem društva, višim stupnjem obrazovanja svih građanki i građana, a među ostalim i propisivanjem pozitivne spolne diskriminacije u izbornom procesu.

2. Smatrate li da žene mogu obavljati poslove (npr. pregovore) na jednakoj razini kao i muškarci?

Naravno, a vrijedi i obratno.

3. Koje su razlike između muškaraca i žena gledano iz perspektive vođenja, odlučivanja i razmišljanja?

Prema mojem iskustvu, žene su sustavnije i opreznije u odlučivanju i vođenju, a muškarci spremniji na poslovne rizike.

4. Kako potaknuti muškarce na veću uključenost u zanimanja u kojima su zastupljene većinom žene?

Prestankom podjela na muška i ženska zanimanja u razmišljanju i ponašanju. Prva pretpostavka je potpuna ravnopravnost i iste plaće za isti rad. U socijalizmu do 1990. godine potpuna ravnopravnost nije bila ni upitna ni tema, i to u vrijeme kad je u nizu razvijenih zemalja upravo ravnopravnost spolova bila tek daleki cilj. Danas je hrvatsko društvo u tom pogledu učinilo korak unazad.

5. Smatrate li da bi očevi, kao i majke, trebali koristiti porodiljni dopust i omogućiti ženama da obavljaju svakodnevne poslovne aktivnosti?

Da, smatram da bi produženi porodiljni dopust žena trebalo uvjetovati roditeljskim dopustom muškarca u barem jednoj trećini vremena.

Druga osoba s kojom je proveden intervju je Natalija Martinčević koja radi kao posebna savjetnica župana Varaždinske županije, a u nastavku su navedeni odgovori na pitanja koja su joj bila postavljena tijekom intervjua.

1. Kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život? Na koji način se može povećati zainteresiranost žena?

Politika je uključena u sve grane i sfere našeg života. Politika je ta koja odlučuje o svemu, od visine porodiljnih naknada, cijena vrtića, sustava obrazovanja i zdravstvenog sustava. Odluke nastaju već na razini mjesnih odbora. Odlučuje se o tome kada će se asfaltirati ulice, o izgradnji vrtića i škola, o obnovi dječjih igrališta, o otvorenju Sveučilišta, prehrani u školama te trendovima u gospodarstvu. Odlučuje se i u općinskim i gradskim vijećima, Županijskim skupštinama i konačno u Vladi i Saboru. Upravo zato važno je da se žene uključe aktivnije u

politiku kako bi bile prisutne u svim segmentima odlučivanja. Nažalost, ta brojka je danas daleko premala bez obzira na zakone koji postoje činjenica je da žena ima premalo na funkcijama gdje mogu odlučivati i to je nažalost još daleko od željenih rezultata.

2. Smatrate li da žene mogu obavljati poslove (npr. pregovore) na jednakoj razini kao i muškarci?

Apsolutno. Prilikom pregovaranja važna je komunikacija, informiranost, pripremljenost na temu i stav. Zaista smatram da to nema nikakve veze sa spolom.

3. Koje su razlike između muškaraca i žena gledano iz perspektive vođenja, odlučivanja i razmišljanja?

Prema osobnom iskustvu žene su temeljitije u pripremi za donošenja odluka, s time su naravno i opreznije. To ne znači da žene nisu sklone riziku, no ipak sam stava da žene vole imati kvalitetnu podlogu za donošenje odluka.

4. Kako potaknuti muškarce na veću uključenost u zanimanja u kojima su zastupljene većinom žene?

Smatram da bi svatko od nas trebao raditi ono što voli, odnosno ono gdje se osjeća dobro bez obzira da li se na to gleda još uvijek kao žensko ili muško zanimanje. Kad premostimo to onda ćemo imati i veću zastupljenost žena u „muškim“ zanimanjima i obrnuto.

5. Smatrate li da bi očevi, kao i majke, trebali koristiti porodiljni dopust i omogućiti ženama da obavljaju svakodnevne poslovne aktivnosti?

Naravno. Ne vidim razlog zbog kojeg i žene i muškarci ne bi koristili porodiljni dopust. Isto tako i to spada u neki oblik ravnopravnosti. Ako su žene sposobne voditi sustave i organizacije jednako ili bolje od muškaraca, nema razloga zbog kojih muškarci ne bi mogli obavljati poslove za koje je uvriježeno da su isključivo ženski i obrnuto.

Treća osoba s kojom je proveden intervju je Barbara Antolić Vupora koja je predsjednica županijskog SDP-a, a u nastavku su navedeni odgovori na pitanja koja su joj bila postavljena tijekom intervjua.

1. Kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život? Na koji način se može povećati zainteresiranost žena?

Prije svega je odgovornost na strankama koliko će uložiti u edukacije kako se žene mogu naučiti alatima koje će upotrebljavati da ostvare one svoje ciljeve radi kojih su ušle u stranku. Drugo, stranke moraju omogućiti pozicije unutar svoje političke hijerarhije koje će ženama

omogućiti da dođu na rukovodeće pozicije i na taj način onda ženama omogućiti da se aktivnije uključuju u politički život. Isto tako, pojedinci koji su trenutno na čelu općina, gradova i županija kao oni koji drže sve alate u svojim rukama mogu poticati uključivanje žena, ne samo u strankama, nego i kroz organizacije civilnog društva da se na taj način osposobe njihovi kapaciteti kako bi kasnije kroz politiku mogle ostvariti ciljeve svojih interesnih oblika udruga. Takav klasičan oblik udruživanja je Hrvatska udruga umirovljenika kroz koju regrutiraju i dobar dio članova i u stranke. Isto tako, ima mnogo organizacija civilnog društva koje su tipično muške poput vatrogasaca gdje zastupljenost žena ovisi o tome kakav će biti signal iz županije, grada ili općine koja takvu organizaciju financira odnosno hoće li čelnik grada, općine ili županije pozitivno govoriti o novoj zapovjednici, to je jedan dobar poticaj pomoću kojeg se u Varaždinskoj županiji može poboljšati participacija žena u političkom životu. Žene je moguće više zainteresirati na osnovu te potvrde koju one dobivaju kroz ugledne osobe, pohvalu i garantirane kvote u upravljačkim strukturama općina, gradova i županija.

2. Smatrate li da žene mogu obavljati poslove (npr. pregovore) na jednakoj razini kao i muškarci?

Naravno da je način funkcioniranja, od biološke do društvene uvjetovanosti drugačiji u obavljanju poslova muškaraca i žena. Muškarci i žene su različiti u tome kako funkcioniraju, mogu biti bolji i lošiji što prije čega ovisi o njima kao o osobama, dakle rodno tu nema nikakve veze. Naravno da žene mogu voditi bolje pregovore od muškaraca, ali to zapravo ovisi o osobnosti.

3. Koje su razlike između muškaraca i žena gledano iz perspektive vođenja, odlučivanja i razmišljanja?

Mi žene sasvim sigurno drugačije vodimo, na osnovu drugačijih premisa odlučujemo i razmišljamo na drugačiji način što je biološki uvjetovano. Međutim, te odluke idu na korist žena. Dokazano je da žene u konačnici donose bolje odluke kada je potrebno sačuvati društvo, a kada treba donositi riskantnije odluke onda su tu jači muškarci što je povijest dokazala i pokazala u ratovima da su muškarci jači, a u kriznim situacijama da su žene bolje. Na taj način muški i ženski spol jedan drugoga nadopunjuju i mi ne moramo i ne smijemo biti isti. Moramo biti različiti da bi čovječanstvo u konačnici imalo više od nas.

4. Kako potaknuti muškarce na veću uključenost u zanimanja u kojima su zastupljene većinom žene?

Muškarci su puno podložniji stereotipima te njima odgovara takva funkcija koja u ovom društvu nosi manje poslova, a veću potvrdu i zbog toga danas još uvijek govorimo o tome da žena mora više raditi da bi došla u ravnopravni položaj. Feminizirano sudstvo mi je palo na pamet

gdje je došlo do situacije da u sudstvu nedostaje muškaraca i zbog toga im fali taj pogled, taj način rješavanja problema. Unutar sudstva su čelni ljudi muškog spola, dok su sutkinje žene. Druga situacija je u tehničkim zanimanjima, gdje se pokazalo da su žene puno bolje u obavljanju tih poslova nego u nekim drugima. Ako spominjemo današnju najjaču radno intenzivnu industriju odnosno tekstilnu industriju mislim da i u toj industriji polako muškarci idu u taj dio poslova. Nažalost, za vrijeme trajanja naših života još neće doći do potpune ravnopravnosti spolova jer je ključni dio problema, ali i rješenja odgoj. I kada mi počinjemo s odgojem djece, ali i oni koji nisu obavili svoju zadaću današnjeg društva, da taj odgoj dobiju putem građanskog odgoja u školama. U Varaždinskoj županiji smo inzistirali na tome da se u sve škole uvede građanski odgoj da bi mladi ljudi znali zbog čega i kako dolazi do nejednakosti.

5. Smatrate li da bi očevi, kao i majke, trebali koristiti porodiljni dopust i omogućiti ženama da obavljaju svakodnevne poslovne aktivnosti?

Danas kada govorimo da bi čak i rad kod kuće trebalo vrednovati govorimo o tome da bi očevi trebali zadržati, isto kao i žene, približno istu plaću kao i kada su radili. Danas je to bolja situacija radi opće gospodarske situacije, ali nažalost je prije nekoliko godina radi objektivne gospodarsko loše situacije porodiljna naknada bila ispod razine preživljavanja. Očevi upravo iz tog razloga su taj dio prepustili ženama. Danas vidim kod kolegica i kolega da žena više zarađuje od muškarca tako da u pravilu muškarcu uzimaju porodiljni dopust. Izvjestan je napredak i kod prisustvovanja muškaraca kod poroda odnosno već od najranijeg začetka njihovog novog člana obitelji muškarci pokazuju sve veću zainteresiranost biti aktivan član obitelji tako da ne mislimo da je sve samo na ženi. Te stvari jesu na bolje nego što su bile, ali još uvijek je to preveliki nesrazmjer da bi mogli reći da je taj problem riješen.

Četvrta osoba s kojom je proveden intervju je Alen Runac koji je predsjednik Skupštine Varaždinske županije, a u nastavku su navedeni odgovori na pitanja koja su mu bila postavljena tijekom intervjua.

1. Kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život? Na koji način se može povećati zainteresiranost žena?

Po mojem mišljenju postoji trenutno dobar okvir za bavljenje žena politikom i on je zakonom jako dobro riješen, a to su kvote žene kod izbora. Ženama je puno lakše doći na izborne liste, nego muškarcima jer je manje zainteresiranih žena. Nadam se da će takav izborni sistem potaknuti žene da se više aktiviraju u političkom životu. Smatram da žene još uvijek nisu toliko svjesne da bi se više aktivirale i da bi bile više informiranije, ali to je sad novo pa će s vremenom i to zaživjeti. Smatram da je zakonski okvir dobar i upravo to potiče žene da se počinju baviti

s politikom. Zainteresiranost žena se može povećati s time da im se da više prostora u izvršnoj vlasti.

2. Smatrate li da žene mogu obavljati poslove (npr. pregovore) na jednakoj razini kao i muškarci?

Naravno, to uopće nije upitno jer se ne stvara razlika muško-žensko ili razlika spola, nego je bit u tome jesi li sposoban ili nisi sposoban.

3. Koje su razlike između muškaraca i žena gledano iz perspektive vođenja, odlučivanja i razmišljanja?

Smatram da su žene temeljitije u određenim poslovima i nisu toliko bahate i agresivne u nastupu kao muškarci. To bi bile očite razlike, ali nema tu puno razlike. Prije je bilo uvriježeno mišljenje kada se žene nisu školovale i pripremale su se da budu domaćice, a muškarci su se pripremali da vode kuću, posao i politički život, a danas toga nema.

4. Kako potaknuti muškarce na veću uključenost u zanimanja u kojima su zastupljene većinom žene?

Samo tržište koje se trenutno otvorilo je potaknulo muškarce koji su bili bez posla da se prihvate i „ženskih zanimanja“. Smatram da danas gotovo da i nema ženskih zanimanja, kao i što je sve manje tipično muških zanimanja. Naravno da postoje tipično muška zanimanja koja su vezana uz fizičke poslove koje žene ne mogu obaviti na način na koji to mogu muškarci, ali smatram da samim otvaranjem tržišta Europske Unije kod nas dolazi do potrebe za radnog snagom.

5. Smatrate li da bi očevi, kao i majke, trebali koristiti porodiljni dopust i omogućiti ženama da obavljaju svakodnevne poslovne aktivnosti?

Tu bih ja pustio da se obitelj međusobno dogovori jer oni najbolje znaju njihove interese, a i uvjete. Teško je nekome nametati hoće li muškarac ili žena koristiti porodiljni dopust. Najbolje je da se to dogovori u obitelji da oni vide što je najbolje za njih i da onda donesu zajedničku odluku.

10.3. Osvrt na provedeni intervju

Nakon provedenog intervjua s političarima i političarkama predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije saznalo se mnogo o njihovim stavovima i uvjerenjima vezanim uz uključivanje žena i muškaraca u politički život Varaždinske županije te o mišljenju koje imaju o ravnopravnosti

spolova. U nastavu su pojedinačno analizirani odgovori na pitanja intervjuiranih političara i političarki te su uspoređeni stavovi ispitanika.

Prvo pitanje ispituje ispitanike o tome kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život Varaždinske županije te na koji način se može povećati njihova zainteresiranost za politiku. Sva četiri ispitanika su odgovorili da je Zakonom o ravnopravnosti spolova dobro riješeno pitanje uključenosti žena u politiku jer su osigurane kvote žena na lokalnim izborima. Alen Runac smatra da je ženama puno lakše doći na izborne liste, nego muškarcima upravo zbog tih kvota koje su određene Zakonom o ravnopravnosti spolova koji nalaže da zastupljenost jednog spola ne smije biti manja od 40%. Župan Varaždinske županije Radimir Čačić i predsjednica županijskog SDP-a Barbara Antolić Vupora iznijeli su stav da je potrebno više ulagati u obrazovanje i edukacije žena kako bi se one aktivnije počele uključivati u politički život, dok su posebna savjetnica župana Natalija Martinčević i predsjednik skupštine Varaždinske županije Alen Runac naglasili važnost omogućavanja ženama da budu na funkcijama gdje mogu odlučivati te da im se da više prostora u izvršnoj vlasti. Na prvo pitanje iz intervjua svi ispitanici složili su se oko toga da je žene bitno poticati na uključivanje u politiku jer to donosi mnoge prednosti političkom životu Varaždinske županije.

Drugo pitanje odnosi se na jednakost u obavljanju posla između žena i muškaraca odnosno mogu li žene obavljati poslove, primjerice pregovore, na jednakoj razini kao i muškarci. Sva četiri ispitanika političara i političarki složili su se s navedenom tvrdnjom i zaključili da i žene i muškarci mogu podjednako obavljati jednake poslove te da je važno da žene, kao i muškarci budu informirani i sposobni za obavljanje poslova. Ispitanici su iznijeli mišljenje da obavljanje pregovora nikako ne ovisi o spolu, već o osobnosti pojedinaca koji obavljaju pregovaranje te o tome kako su pripremljeni za temu o kojoj se pregovara. Iz odgovora na drugo pitanje može se zaključiti da su ispitanici uvjereni kako žene mogu obavljati poslove na jednakoj razini kao i muškarci te da spol nije nikakva olakotna okolnost koja bi žene ili muškarce sprječavala u dobrom obavljanju poslova.

U trećem pitanju ispitalo se mišljenja ispitanika o tome koje su razlike između muškaraca i žena gledano iz perspektive vođenja, odlučivanja i razmišljanja. Sva četiri ispitanika iznijeli su mišljenje da postoje razlike između donošenja odluka kod muškaraca i žena. Zaključili su da su žene temeljitije i opreznije u donošenju odluka, dok su muškarci više skloni poslovnom riziku te donose riskantnije odluke. Dakako da razlike u odlučivanju, vođenju i razmišljanju između muškaraca i žena postoje, no one ne bi trebale biti prepreka u aktivnije uključivanje žena u politiku te bi im to trebao biti poticaj te da svojim razmišljanjem i uvođenjem promjena unose i promjene u politiku.

Četvrto pitanje intervjua odnosi se na ispitivanje mišljenja o tome kako potaknuti muškarce da se više uključuju u zanimanja u kojima su zastupljene žene, poput primalja, odgajateljica u dječjim vrtićima, medicinskih sestara i slično. Svaki ispitanik pojedinačno izrazio je mišljenje na svoj način, dok su se složili oko jednog, a to je da i muškarci i žene mogu obavljati sve poslove jednako. Predsjednik Skupštine Varaždinske županije Alen Runac naglasio je da poneka tipično muška zanimanja poput fizičkih poslova žene ne mogu obaviti na način na koji to mogu muškarci, dok je župan Varaždinske županije Radimir Čačić naglasio da je potrebno prestati s razmišljanjem o podjeli na muška i ženska zanimanja te da je prva pretpostavka za jednakost potpuna ravnopravnost i iste plaće za rad. Posebna savjetnica župana Natalija Martinčević je naglasila da svatko treba raditi posao koji voli, bez obzira bilo to muško ili žensko zanimanje, a predsjednica županijskog SDP-a Barbara Antolić Vupora naglasila je da još dugo neće doći do potpune ravnopravnosti spolova jer je problem u odgoju današnjeg društva. Mišljenja ispitanika su se razlikovala u smislu rješenja problema, ali su imali jednako mišljenje o tome da još uvijek ne dolazi do ravnopravnosti spolova u svim zanimanjima.

Petim pitanjem dotaklo se područje porodiljnih dopusta odnosno nastojalo se ispitati trebaju li i muškarci koristiti porodiljni dopust kako bi se ženama omogućilo obavljanje svakodnevnih poslovnih aktivnosti. Mišljenja ispitanika su se razlikovala, ali se sve svodilo na jedno, a to je da se ostvari ravnopravnost spolova i po tom pitanju te da i muškarci koriste porodiljni dopust. Župan Varaždinske županije je naglasio da bi produženi porodiljni dopust trebalo uvjetovati roditeljskim dopustom muškaraca u barem jednoj trećini vremena, dok posebna savjetnica župana Natalija Martinčević smatra da bi u jednakoj mjeri i muškarci i žene trebali koristiti porodiljni dopust. Predsjednica županijskog SDP-a Barbara Antolić Vupora iznijela je primjer svojih kolegica i kolega kod kojih žene u obitelji zarađuju više od muškaraca te samim time onda muškarci koriste porodiljne dopuste. Predsjednik Skupštine Varaždinske županije Alen Runac na navedeno pitanje nije iznio svoj stav, već je prepustio odluku o korištenju porodiljnog dopusta svakoj obitelji posebno te da svaka obitelj za sebe donose odluku o tome. Zaključno, ispitanici ne inzistiraju na tome da samo žena ili samo muškarac koristi porodiljni dopust, već da ga koriste i muškarci i žene kako bi i u tom pogledu došlo do ravnopravnosti spolova. Iako žena rađa dijete i potrebno je da bude s njim u prvih nekoliko mjeseci života radi bioloških potreba, važno je da se i muškarcima omogući ravnopravno sudjelovanje u korištenju porodiljnog dopusta.

Odgovori na pitanja bili su veoma iscrpni te se iz njih jasno dao iščitati stav ispitanika odnosno političara i političarki predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije. Nakon analize provedenog

intervjua može se zaključiti da se svi ispitanici podjednako zalažu za ostvarenje ravnopravnosti spolova u svim sferama života o kojima je bila riječ u intervjuu. Nadalje, zalažu se i za jednaka prava žena i muškaraca te da se ženama u budućnosti omogući da u većem dijelu obavljaju tipično muške poslove, a posebno da se uključuju u politički život Varaždinske županije.

11. Mogućnost primjene rezultata

Rezultati koji su dobiveni provedenim istraživanjem odnosno provedbom analize rodne strukture na lokalnim izborima Varaždinske županije u budućnosti se mogu primjenjivati na različite načine. Općenito, rezultati ukazuju na trenutno stanje kandidiranih i izabranih žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije u protekle četiri izborne godine čime se omogućuje usporedba te posljednje četiri godine, ali i usporedba s podacima koji će se prikupiti na budućim lokalnim izborima 2021. godine. Povezano s tim, rezultati istraživanja pomažu u daljnjim istraživanjima na navedenu temu i omogućuju drugim zainteresiranim stranama uvid u trenutno stanje kandidiranih i izabranih žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije u protekle četiri izborne godine. Istraživanjem se nastoji promicati ravnopravnost spolova u svim sferama života, a posebice u politici jer su u politici žene podzastupljeni spol kojima je potrebno puno više motivacije za ulazak u politiku nego muškarcima. Samo istraživanje oslanja se na naglašavanje ravnopravnosti spolova na razini lokalnih izbora Varaždinske županije čime se nastoji probuditi svijest građana da se aktivnije uključuju u politički život Varaždinske županije, a posebice žene. Istraživanje ukazuje na nejednak omjer žena i muškaraca uključenih u politiku te se njime nastoji uspostaviti jednako postupanje prema ženama i muškarcima koji se uključuju u politički život Varaždinske županije. Istraživanje ima velike koristi i za društvo jer ukazuje na nejednakost žena i muškaraca u politici i time se želi probuditi svijest žena da se usude uključiti u politički život Varaždinske županije kako bi se uspostavila ravnopravnost spolova. Sama srž istraživanja leži u tome da se žene potakne na aktivnije uključivanje u politički život Varaždinske županije kako bi se promijenilo općeprihvaćeno mišljenje o ženama i politici te različiti stereotipi koje društvo u cjelini ima vezano uz uključivanje žena u politiku.

12. Metodološka ograničenja

Prvo i temeljno metodološko ograničenje odnosi se na uzorak koji je korišten kod provedbe istraživanja. Uzorak koji je korišten za procjenu ravnopravnosti spolova su lokalni izbori Varaždinske županije čime dobiva uvid u samo jednu županiju u Republici Hrvatskoj čime je taj uzorak nereprezentativan za cijelu državu odnosno reprezentativan je samo za jednu županiju. Naime, bilo bi potrebno provesti opsežnije istraživanje kako bi se utvrdilo ostvaruje li se neravnopravnost spolova na razini cijele Republike Hrvatske ili poneke županije ipak uspijevaju ostvariti ravnopravnost spolova na lokalnim izborima. Uzorak koji je korišten za intervju sastoji se od četiri politički aktivne osobe čija mišljenja se nisu uvelike razlikovala no korištenjem drugačijeg uzorka osoba moglo je doći do razlikovanja mišljenja čime ni taj uzorak nije reprezentativan jer četiri politički aktivne osobe ne mogu činiti mišljenje društva u cjelini. Nadalje, provedbom intervjuja dobiva se subjektivna procjena ispitanika. Isto tako, ostvarila se društvena poželjnost odgovora te pristranost ispitanika u davanju odgovora na što je uvelike utjecala prisutnost ispitivača.

U svakom slučaju, ovo istraživanje bi u budućnosti trebalo proširiti s ciljem povećanja svijesti o ravnopravnosti spolova, a posebice radi ostvarenja ravnopravnosti spolova među politički usmjerenim pojedincima.

13. Zaključak

Lokalni izbori na razini Republike Hrvatske regulirani su raznim zakonima, između ostalog Zakonom o lokalnim izborima koji je temelj za provedbu lokalnih izbora. Isto tako, za provođenje lokalnih izbora važno je slijediti i Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi te Zakon o ravnopravnosti spolova. Osim toga, i Europska unija zastupa ravnopravnost spolova i jednakost muškaraca i žena u svim sferama života čime se pospješuje ostvarenje jednakih prava za muškarce i žene.

Istraživanje koje je provedeno na uzroku kandidiranih i izabranih žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije ukazuje na stvarnu uključenost žena i muškaraca u politički život Varaždinske županije. Istraživanje je provedeno s ciljem zastupanja interesa podzastupljenog spola odnosno žena na lokalnim izborima kako bi se omogućio uvid u ostvarenje neravnopravnosti spolova. Samim time, istraživanjem se nastoji povećati svijest građana da se predlaže više žena na listama za lokalne izbore kako bi ostvarila potpuna ravnopravnost spolova. Nakon provedene analize broja kandidiranih i izabranih žena i muškaraca na lokalnim izborima Varaždinske županije u posljednje četiri izborne godine može se uočiti pozitivan trend povećanja udjela kandidatkinja za Županijsku skupštinu, Gradska vijeća i općinska vijeća Varaždinske županije. Nažalost, iako se broj izabranih kandidatkinja povećava za navedena područja političkog života, još nije došlo do potpune ravnopravnosti spolova jer birači još uvijek odabiru većinom muškarce. Žene imaju različit pogled na svijet od muškaraca čime one uvelike mogu doprinijeti rješavanju problema koji nastaju na funkcijama za koje se kandidiraju. Veliku odgovornost u procesu provedbe lokalnih izbora snose birači koji bi trebali omogućiti ženama da se aktivnije uključe i sudjeluju u političkom životu Varaždinske županije. Veoma je važno da se političke predstavnike ne odabire prema stranci iz koje dolazi, već prema kompetencijama koje posjeduju i na koji način mogu doprinijeti razvitku lokalne zajednice za dobrobit svih građana.

Literatura

1. Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave i jedinice područne/regionalne samouprave Varaždinske županije (prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009., 2013. i 2017. godine). [Brošura] (2020.), Varaždinska županija, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova
2. Bartol, B. (2015). *Etika poslovanja kroz ravnopravnost spolova*. Preuzeto 16.8.2020. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=207279
3. Council of the European Union (7.3.2011.), *Council conclusions on the European Pact for gender equality for the period 2011 – 2020*. Preuzeto 28.7.2020. s https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/119628.pdf
4. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019). *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2019*. Preuzeto 27.7.2020. s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/menandwomen/men_and_women_2019.pdf
5. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2020). *Zaposleni prema djelatnostima u prosincu 2019*. Preuzeto 27.7.2020. s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/09-02-01_12_2019.htm
6. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (bez dat.), *Međunarodni dan žena*. Preuzeti 27.7.2020. s https://www.dzs.hr/hrv/important/Interesting/Dan_Zena/index.html,
7. European Institute for Gender Equality (bez dat.). *About EIGE*. Preuzeto 10.8.2020. s <https://eige.europa.eu/about>
8. European Institute for Gender Equality (bez dat.). *Gender Equality Index*. Preuzeto 10.8.2020. s <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1172>
9. European Institute for Gender Equality (bez dat.). *Gender Equality Index. Croatia*. Preuzeto 10.8.2020. s <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/domain/intersecting-inequalities/HR>
10. European Institute for Gender Equality (bez dat.). *Gender Equality Index. Croatia*. Preuzeto 10.8.2020. s <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/HR>

11. Europska unija (bez dat.). *Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)*. Preuzeto 10.8.2020. s https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eige_hr
12. Europska unija. Ured za publikacije Europske unije (2016). *Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova 2016. – 2019.* Preuzeto 29.7.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Europska%20unija/Strate%C5%A1ko%20djelovanje%20za%20ravnopravnost%20spolova%202016.-2019.%20EK.pdf>
13. Europski parlament (2019). *Ravnopravnost muškaraca i žena.* Preuzeto 2.8.2020. s https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_2.3.8.pdf
14. Hrvatski sabor (bez dat.). 9. saziv *Hrvatskoga sabora (14.10.2016. - 22.7.2020.)*. Preuzeto 28.7.2020. s <https://sabor.hr/hr/radna-tijela/odbor-za-ravnopravnost-spolova-9-saziv>
15. Institut za javnu upravu (2013.). *Lokalna samouprava i lokalni izbori.* Zagreb: Institut za javnu upravu
16. Libela (8.3.2010.). *Ženska povelja Europske komisije.* Preuzeto 25.7.2020. s <https://www.libela.org/vijesti/1346-zenska-povelja-europske-komisije/>
17. Lokalni izbori. Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009. i 2013. godine. [Brošura] (2015.), Varaždinska županija, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova
18. Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova NN 114/2006. Preuzeto 3.8.2020. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_10_114_2527.html
19. Narodne novine. Službeni list Republike Hrvatske. (2012.). *Uredba o Uredu za ravnopravnost spolova.* Preuzeto 2.7.2020. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_04_39_1002.html
20. Službeni list Europske unije (12.12.2007.). *Povelja Europske unije o temeljnim pravima.* Preuzeto 28.7.2020. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007P&from=EN>
21. Šinko, M. (2015). *Žene i politika.* Zagreb: Centar za ženske studije.
22. Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH (2008). *Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice. Primjeri dobre prakse u promicanju ravnopravnosti spolova.* Preuzeto 27.7.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocImages/arhiva/preuzimanje/biblioteka->

- [ona/Publikacija%20%E2%80%9EPrimjeri%20dobre%20prakse%20u%20promicanju%20ravnopravnosti%20spolova%E2%80%9C.pdf](#)
23. Varaždinska županija (bez dat.). *Povjerenstvo za ravnopravnost spolova*. Preuzeto 28.7.2020. s <http://www.varazdinska-zupanija.hr/civilnodru%C5%A1tvo/povjerenstvo-za-ravnopravnost-spolova/>
24. Veštić, S. (2017). *Zakon o ravnopravnosti spolova - razlozi donošenja i institucionalni mehanizmi osiguranja provedbe*. Preuzeto 25.6.2020. s <https://hrcak.srce.hr/184560>
25. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (2011). *Strategija za ravnopravnost između žena i muškaraca 2010.-2015.*. Preuzeto 4.8.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocImages/arhiva/preuzimanje/biblioteka-ona/Publikacija%20Strategija%20za%20ravnopravnost%20izme%c4%91u%200%c5%beena%20i%20mu%c5%a1karaca%202010.-2015.%20EK.pdf>
26. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (2017). *Priručnik o rodno osviještenoj politici i promicanju ravnopravnosti spolova. Priručnik za koordinatorice u tijelima državne uprave*. Preuzeto 3.8.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Projekt%20Podr%C5%A1ka%20ravnopravnosti%20spolova/Priru%C4%8Dnik%20o%20rodno%20Osvije%C5%A1tenoj%20politici%20i%20promicanju%20ravnopravnosti%20spolova%20-%20za%20koordinatorice%20u%20tijelima%20dr%C5%BEavne%20uprave.pdf>
27. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (bez dat.), *Zakon o ravnopravnosti spolova*. Preuzeto 15.7.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/zakon-o-ravnopravnosti-spolova/1712>
28. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (bez dat.), *O uredu*. Preuzeto 2.7.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/o-uredu/9>
29. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (bez dat.), *Okvir za ravnopravnost spolova u Europskoj uniji*. Preuzeto 28.7.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/o-uredu/djelokrug-1967/ravnopravnost-spolova-u-eu-2347/okvir-za-ravnopravnost-spolova-u-europskoj-uniji/2284>
30. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (bez dat.), *Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)*. Preuzeto 10.8.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/o-uredu/djelokrug-1967/ravnopravnost-spolova-u-eu-2347/okvir-za-ravnopravnost-spolova-u-europskoj-uniji/europski-institut-za-ravnopravnost-spolova-eige/2287>

31. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova (bez dat.). Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Preuzeto 15.8.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/institucionalni-mehanizmi-1639/pravobraniteljica-za-ravnopravnost-spolova-2022/2022>
32. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ravnopravnost spolova. Zakon o ravnopravnosti spolova. Redakcijski pročišćeni tekst NN 82/08 (NN 69/17). Preuzeto 25.6.2020. s <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Zakoni/2018/Zakon%20o%20ravnopravnosti%20spolova%20HRV.pdf>
33. Zakon o lokalnim izborima NN 144/12 (NN 42/20). Preuzeto 16.7.2020. s <https://www.zakon.hr/z/559/Zakon-o-lokalnim-izborima>
34. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi NN 33/01 (NN 98/19). Preuzeto 3.7.2020. s [https://www.zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-\(regionalnoj\)-samoupravi](https://www.zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-(regionalnoj)-samoupravi)
35. Zakon o ravnopravnosti spolova NN 82/08 (NN 69/17). Preuzeto 15.7.2020. s <https://www.zakon.hr/z/388/Zakon-o-ravnopravnosti-spolova>

Prilozi

Prilog 1. Pitanja za intervju

1. Kako potaknuti žene da se aktivnije uključuju u politički život Varaždinske županije? Na koji način se može povećati zainteresiranost žena?
2. Smatrate li da žene mogu obavljati poslove (npr. pregovore) na jednakoj razini kao i muškarci?
3. Koje su razlike između muškaraca i žena gledano iz perspektive vođenja, odlučivanja i razmišljanja?
4. Kako potaknuti muškarce na veću uključenost u zanimanja u kojima su zastupljene većinom žene?
5. Smatrate li da bi očevi, kao i majke, trebali koristiti porodiljni dopust i omogućiti ženama da obavljaju svakodnevne poslovne aktivnosti?

Popis grafikona

Grafikon 1 Odnos između kandidiranih žena i muškaraca na kandidacijskim listama za Županijsku skupštinu u 2005. (N=216), 2009. (N=164), 2013. (N=205) i 2017. godini (N=287)	28
Grafikon 2 Odnos između izabranih žena i muškaraca za Županijsku skupštinu u 2005. (N=41), 2009. (N=41), 2013. (N=41) i 2017. godini (N=41)	29
Grafikon 3 Odnos između kandidiranih žena i muškaraca na kandidacijskim listama za Gradska vijeća u 2005. (N=637), 2009. (N=664), 2013. (N=607) i 2017. godini (N=716)	30
Grafikon 4 Odnos između izabranih žena i muškaraca za gradska vijeća u 2005. (N=112), 2009. (N=112), 2013. (N=104) i 2017. godini (N=105)	31
Grafikon 5 Odnos između kandidiranih muškaraca i žena na kandidacijskim listama za općinska vijeća u 2005. (N=1564), 2009. (N=1224), 2013. (N=1083) i 2017. godini (N=1039)	33
Grafikon 6 Odnos između izabranih muškaraca i žena za općinska vijeća u 2005. (N=276), 2009. (N=279), 2013. (N=278) i 2017. godini (N=278)	34
Grafikon 7 Zastupljenost žena i muškaraca na kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji 2005. (N=2417), 2009. (N=2052), 2013. (N=1895) i 2017. godini (N=2042)	35
Grafikon 8 Odnos broja izabranih žena i muškaraca prema svim kandidacijskim listama u Varaždinskoj županiji u 2005. (N=429), 2009. (N=432), 2013. (N=423) i 2017. godini (N=424)	36
Grafikon 9 Odnos između kandidiranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u 2009. (N=51), 2013. (N=68) i 2017. godini (N=64)	39
Grafikon 10 Odnos između izabranih žena i muškaraca za gradonačelnike/ice i njihove zamjenike/ice u 2009. (N=15), 2013. (N=15) i 2017. godini (N=14)	40

Popis tablica

Tablica 1 Odnos između kandidiranih i izabranih kandidata za župana/icu i njihove zamjenike/ice u 2009. godini (N=6), 2013. godini (N=15) i 2017. godini (N=12).....38

Popis shema

Shema 1 Prikaz Institucionalnog okvira osiguranja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj12